

VLAŠŤ.

ČASOPIS

PRO POUČENÍ A ZÁBAVU.

MAJETNÍK, NAKLADATEL A VYDAVATEL:

DRUŽSTVO VLAŠŤ.

REDAKTOR

TOMÁŠ ŠKRDLÉ.

ROČNÍK XII. 1895—1896.

V PRAZE.

CYRILLO-METHODĚJSKÁ KNIHTISKÁRNA A NAKLADATELSTVÍ V. KOTRBA.

1896.

z Eckersdorfu, a ten věnoval jej Vyšehradskému chrámu, v němž později s manželkou svou roz. Ernsterbergerovou byl pochován. V minulém století konána byla k tomuto obrazu procesí v době panujícího sucha na vyprosení deště; odtud název obrazu »Panna Maria Deštová.«¹⁹⁾ (Pokračování.)

P. JOSEF SVOBODA T. J.

V úterý dne 19. května zesnul v Pánu po krátké nemoci velezasloužilý kněz a spisovatel P. Josef Svoboda T. J., superior u sv. Ignáce v Praze. Zesnulý narodil se dne 11. července 1826. ve Zbudově na Budějovicku. Studia svá vykonal v Budějovicích a v Praze, načež věnoval se stavu duchovnímu. Čtěl však touhu po dokonalejším životě, odhodlal se vstoupiti do Tovaryšstva Ježíšova, což také jako bohoslovec učinil. Pobýv jeden rok v noviciátě vrátil se opět v roce 1848. do své diecése, poněvadž toho roku Tov. Jež. z Rakouska vypuzeno a novicové tudíž domů propuštění byli. Na kněze vysvěcen v roce 1849., působil jako kaplan na Budějovicku a též v diecési řezenské, jelikož tehdy biskup řezenský, maje nedostatek kněží, obrátil se na ndp. biskupa budějovického, chvalně známého Jirsíka, o výpomoc. Všude zanechal po sobě vděčnou památku, zejména v Albrechtci, kde až doposud žije tehdejší kaplan ve vděčné upomínce u starých lidí. V Tovaryšstvu Ježíšově odbyl si dvě leta noviciatu a tři leta věnoval ještě studiím bohosloveckým, načež působil ponejvíce v Šejnově a v Praze, nepočítaje v to ona místa, kde měl během svého života řeholního buď misie aneb májové pobožnosti. Bylo by příliš dlouhým vyličovati jeho blahodárné působení v Šejnově. Jen Pán Bůh ví, kolik jinochů jeho přičiněním obrátilo se na dobrou cestu, kolik jich v dobrém bylo utvrzeno! Všem byl milým učitelem, upřímným rádcem, zejména v duchovním životě. Jest málo učitelů, kteří by v tak milé upomínce trvali u svých žáků jako P. Svoboda. Mnoho

¹⁹⁾ Srvn. *Ekert*, Posv. m. l. c. a v Ottových »Čechách« III. díl str. 391. — *Vincenc a s. Guilelmo* zmiňuje se o obrazu tomto na str. 46 a připojuje rytinu *Damperuielovu* »Beatissima Virgo Maria ad S. Petrum Pragae in Wissehradensi castro miraculosa.« Rytinu tuto *Dlabač* (Künst.-Lex. I., 315 a 316) mezi pracemi *Damperuielovými* neuvádí.

žáků na radu jeho věnovalo se dokonalejšímu životu, zejména stavu řeholnímu. Nemenší činnost rozvíjel však v Praze. Mnoho jest těch kněží z různých diecézí, kterým dával duchovní cvičení; mnoho těch, jimž přispíval všemožně jak slovem tak i skutkem, pokud mu jen možno bylo a síly jeho fyzické stačily. Neméně proslul svou spisovatelskou činností, ano může se směle říci, že málo jest těch mužů, kteří by se mu rovnali ve znalosti historie České. Při tom všem byl však nadmíru skromný a mírný, i proti nepřátelům používal slov co možná nejmírnějších, tak že nikoho neodpuzoval, ale naopak přitahoval všechny, vůbec snažil se rozdvojené strany ponejvíce katolické spojovati, což se mu mnohdy povedlo. Jeho přičiněním utvořen byl Historický kroužek, který již po delší dobu blahodárně působí. Zde nešetřil žádné námahy, on vyhledával pracovníky, obzvláště laiky, pověděl o pramenech a přispíval radou jak jenom mohl. Při tom všem byl tak skromný, že všude, kde jen mohl, skryl se za druhého a bylo mu věcí velmi nemilou, byl-li veřejně oslavován. Historický kroužek ztrácí v něm svého zakladatele, svého fedrovatele, ano svou duši. Leč doufáme, že dílo toto nezanikne, ale spíše s větší horlivostí pokračovati bude na dráze nastoupené. — Jaké oblibě těšil se zesnulý jak u duchovenstva tak i u lidí světských, jde zejména odtud na jevo, že přemnozí slzeli při zprávě, že P. Švoboda těžce nemocen leží. — Jako superior v Praze nemálo povzněl služby Boží a zpěv v kostele sv. Ignáce. Jeho přičiněním zřízen byl nový oltář ke cti sv. Václava a sv. Ludmily a též ke cti sv. Jana Nepomuckého, jehožto velikým ctitelem se byl vždy okázal. A musí se i v tom spatřovati zvláštní Prozřetelnost Boží, že právě v oktávě tohoto světce pouť života svého dokonál. Velikou péčí věnoval zesnulý opravě chrámu sv. Ignáce a velice se z toho radoval, že k dílu tomu letos bylo přikročeno; dokončení této práce, bohužel, se nedočkal. Velikou přízeň věnoval zesnulý i Mariánským kongregacím. Za něho zkvétla kongregace mužů a jinochů, on dal podnět k zařízení kongregace českých akademiků a sám jako ředitel Mariánské kongregace učitelek nemálo ji pozvedl. Vůbec kde mu bylo možno něco provéstí ku cti a chvále Boží, tu nelekal se žádných obtíží, žádné námahy a Bůh žehnal očividně všechny jeho práce. Nesmíme též pominouti jeho ctností v privátním životě. Ke všem byl milým a shovívavým, jen k sobě přísným. Svoji nezištností dovedl získati i nepřátely; a nebylo nikoho, kdo by od něho potěšen nebyl odcházel. Vůbec byl on mužem dle srdce Božího a od lidí ctěn a vážen jako světec. V něm ztrácí mnozí svého přítele, jiní svého rádce, jiní svého dobrodince, a zejména dům Tov. J. v Praze, kde působil naposled jako superior, ztrácí v něm zajisté svého otce.

Neobyčejný tento muž rozuměl dobře naší pohnuté době a bystře poznával, čeho je katolické straně potřebí. Tak byl ku př. ve styku s katolickými dělníky, jejichž schůze navštěvoval, a zvláštní péčí věnoval Mariánské kongregaci učitelek. Učitelky velice ctily svého duchovního vůdce a když jim bylo vytýkáno v novinách, že jsou v rukou Jesuitů, měly tyto útoky za nic, nedaly se odstrašiti a statečně se bránily v novinách. Pro studium historie chtěl získati i šlechtu, a vroucím jeho přáním bylo, aby pražská šlechta navštěvovala historické přednášky. Lépe než zde pochodil u alumnů, s nimiž si dopisoval, jejichž »Museum« doporučoval a mezi nimiž získal pro

své idee četných stoupenců. Loni na sjezdu československých alumnů v kněž. arcib. semináři v Praze konal k nim řeč, v níž je nadšeně nabádal pro studium historie. Podobně mluvil den před tím na mimořádné valné hromadě družstva Vlast.

Konaje v Čechách i na Moravě misie a exercitie pro alumny, světské duchovenstvo i řeholníky, byl znám a vážen v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, a dva vysocí církevní hodnostáři, poznávše jeho horlivost pro obnovu katolického života, otevřeli mu pro tyto účely své kasy, on však od nich zásadně peněz nežádal. Jediné — co vím — přijal z rukou nemocného biskupa Dra. Josefa Jana Haise, jež připravoval k smrti, spořitelní knížku na 600 zl. pro Historický kroužek.

Jsa ducha rázného, přál si, aby katolíci vystupovali všude rázně, vida pak, že i my se bereme ve družstvu Vlast podobným směrem, vešel ve styk i s námi, a dosáhl zde, po čem dlouho toužil — Historického kroužku.

Družstvo dalo hmotné příspěvky, zřídilo k jeho návrhu Historický odbor a přenechalo úplně další práci a celé vedení kroužku P. Jos. Svobodovi. Starostou každého našeho odboru jest předseda družstva, proto byl P. Josef Svoboda nominelně jen místopředsedou kroužku, ale fakticky vedl jej úplně samostatně.

O kroužku jsem psal již v lonském ročníku »Vlasti«, proto nebylo by dobře, známé věci zde opakovati, ale tolik mohu sdělit ke cti zvěčnělého, že to vzbuzovalo náš obdiv, kterak obcházel tento cílý stařec před každou historickou přednáškou vysoké hodnostáře, kláštery i některé fary a důtklivě vyzýval, aby přišli na přednášku. V posledních dvou letech však mu již nohy nesloužily, stěžoval si na to, těžce to nesl a jiné zvát posýlal, nebo se obmezoval na písemné zvaní.

Před početím přednášky stával dole v přízemí, někdy v zimě a průvanu, vítal každého, podával mu ruku a když po přednášce děkoval řečníku a k nám volal: Nedejme se, nenechme si tupiti naše předky, šlechtné muže a výborné ženy, tu zdálo se, že stihlá jeho postava roste a hlas se zvyšuje. Těmito nadšenými proslovy elektrisoval celé shromáždění.

V letošním »Historickém Sborníku« bude obšírný jeho životopis i doufám, že tam bude zvláště obšírně vypsána jeho neunavná a blahodárná činnost pro Historický kroužek.

Aby mohl své plány lépe a vydatněji prováděti a nemusil se u výboru všeho teprve písemně dožadovati, nabídl jsem mu, aby vstoupil do výboru našeho družstva, což ochotně učinil a zde několik let zdárně působil. Tehdy ukládal své historické práce a reformní historické návrhy do »Vlasti«, hlavně do ročníku VI., VII. a VIII. a vyžádal si od představených, aby mohl osobně zaplatit z honoráře 50 zl. členského vkladu. Také uvedl všechny tři naše časopisy do residence pražských Jesuitů.

Seznav naši činnost, naše snahy, naše cíle a výsledky naší práce, uvědomil o tom Jeho Eminenci, a jestliže se družstvo Vlast těší nyní na nejvyšších církevních místech nepřetržité přízni a lásce, má v tom velikou zásluhu zvěčnělý P. Josef Svoboda. On byl vždy a všude zastancem družstva a jeho přítomnost v našich schůzích dodávala družstvu zvláštní ceny a byla pro ně velikou ozdobou.

Zvláště my dva, Dr. Rudolf Horský a podepsaný, jsme mu osobně zavázáni vděkem za nezaplatitelné dobrodíní, které nám prokázal. Jak a v čem, o tom se dá mluvití ústně, ne písemně.

V Praze sahal jeho blahodárný vliv do všech katolických vrstev a pronikal až na nejvyšší místa; jak různé živly on dovedl ku společné práci spojití, to vzbuzovalo obdiv — v té věci byl jediný v celé Praze.

Různé liberální a hlavně pokrokářské noviny bájily více let, že jest celý katolický život v Praze v rukou »Jezovity Svobody«. Brynychismus, Škrdlivismus a co všechno tu jest, to všechno že dýchá a sténá pod rukou tohoto strašného »jezovity«. Ale to všechno jest hrubý omyl, není-li to více, není-li to zlomyslnost.

Nás všechny ovládal stejný cíl života a naše shoda záležela právě v tomto společném cíli a v různé mysli, kterouž jsme chtěli tohoto cíle dosíci. Při tom šel nejdůstojnější p. biskup svou cestou, Dr. Rud. Horský svou cestou, já svou cestou a P. Josef Svoboda svou cestou, úplně svobodně a neodvisle. Týž program, který jsme prováděli ve výboru družstva, než zvěčnělý vstoupil do výboru, prováděli jsme dále i za jeho spolupůsobení, prováděli jsme, když z našeho výboru vystoupil, a touž samostatnou cestou půjdeme všickni i po jeho smrti až do své smrti. P. Josef Svoboda byl v budově našeho družstva drahokam, jehož nám nikdo nenahradí, a nic více. My jsme v něm poznali hodného, rázného, učeného a zbožného Jesuitu, strašlivého však »jezovitu«, usurpatora, vymyslili si nepřátelé naši a jeho řádu.

Letos v červenci měl P. Josef Svoboda slaviti své 70leté narozeniny. Upozornil nás na to P. Petr Špička Ord. Cruc., věrný jeho ctitel. I umluvili jsme se, že uspořádáme v den jubilea v jeho počest slavnostní akademii, jako jsme učinili J. M. ndp. biskupu Eduardu Janu Nep. Brynychovi při odjezdu z Prahy. Z té příčiny zmínil se starosta družstva již ve valné hromadě o jeho jubileu, aby veřejnost na tuto oslavu se připravovala, ale P. Josef Svoboda mi dopsal, abych se o tom v referátě o valné hromadě ani nezmiňoval; má prý nejvíce požehnání Božího, když žije v tichosti. A když k němu Dr. Rud. Horský došel a jemu dokazoval, že toho vyžaduje zájem družstva, zájem jeho řádu i nynější situace, abychom jeho 70leté narozeniny oslavili, úplně odepřel. Schválně jsem k němu i já došel a přemlouval jej, ale odepřel zase a dodal: »Vy mne přeceňujete.«

Posledně byl jsem u něho dne 3. května t. r.; nesl jsem mu telegram pro Jeho Milost ndp. biskupa Ed. Jana Nep. Brynychu, jenž den na to slavil v Nechanicích 50leté narozeniny. V notesu, jež zanechal, poznamenal si: Nechanice 65 kr. Byl to snad poslední jeho záznam pro Historický kroužek. Tehdy byl P. Josef Svoboda ke mně velice hovorný a vypravoval mi mnoho o opravě kostela sv. Ignáce, kteráž se letos provádí a z čehož se velice těšil a radoval. Při tom si stěžoval, že již nemůže říkati litanie a že nějak slábne. Dne 19. května, tedy za 16 dní po mé návštěvě, po krátké nemoci zemřel.

Jeho pohřeb byl velkolepý. Valné zástupy kněžstva světského i řeholního, alumni, členové ženských řádů a zástup jeho ctitelů doprovázeli mrtvolu jeho na posvátný Vyšehrad. Bylo viděti více mužů než ženských. Alumnové a Marianští sodalové vzájemně pěli po cestě smuteční písně a lid se modlil růženec. K přání Jeho Eminencí sloužil

za něho requiem a vedl průvod sám generální vikář Dr. Fr. Hrádek a od hranic Vyšehradu vedl kondukt probošt Dr. Ant. Lenz. V basilice Vyšehradské pěli smuteční písně pražští alumnové. Z basiliky nesli rakev ku hrobu Marianští sodalové a když jsme se přiblížili k jeho hrobu, viděli jsme, že kolem mříží jesuitského pohřebiště stála řada učitelek z Mariánské kongregace.

Po pohřbu dostavila se do residence tovaryšstva Ježíšova deputace družstva Vlast: dp. Dr. Rud. Horský za spolek; Tom. Škrdlé za red. »Vlasti«; p. Tom. Jiroušek za red. »Děl. Novin«; p. Václav Žižka za sociální odbor družstva, a s nimi p. řídící učitel Václav Špaček za »Rajskou Zahrádku«, a dp. P. Jan Dvořák, Ord. Cruc., rodák zesnulého, za jeho rodnou obec — aby zde projevíli soustrast nad úmrtím nenahraditelného člena družstva. Podobně učinil několik dní na to p. prof. Dr. M. Kovář za Historický kroužek.

Na den 28. května svolal jednatel Historického kroužku pan prof. Dr. M. Kovář širší sbor, aby vykonal volbu místopředsedy na místě zvěčnělého p. superiora. Zahájiv schůzi oslovil přítomné touto řečí: Dovolil jsem si vás, vld. a vct. pánové, jménem předsedy družstva Vlast pozvati k výborové schůzi, domnívaje se, že po úmrtí našeho milovaného místopředsedy jsem k tomu oprávněn, ba povinen jakožto jednatel kroužku, abychom se osířelí doplnili novou hlavou. Než však přikročím k vlastnímu a hlavnímu bodu této schůze, již jsme po způsobu nebožtíkově započali modlitbou, by nás Bůh v práci naši i nadále podporovati a síliti ráčil, dovolu mi, abych našemu milovanému a neocenitelnému místopředsedovi věnoval několik vroucích upřímných slov. Téměř již za měsíc, dne 11. července, hodlali jsme dá-li Pán Bůh, oslaviti 70leté výročí narozenin muže, který byl původcem a duší našeho kroužku. Ale Bůh usoudil jinak, snad proto, že byl zesnulý p. superior Svoboda tak skromný a nerad se viděl oslavována. Vždyt nechtěl ani býti jmenován při člancích, při nichž sám pomáhal radou i skutkem, kde a jak mohl a uměl. A on uměl raditi a pomáhati! Své srdce i své vědomosti věnoval našemu kroužku, i nepřeháním, řekl-li jsem, že byl duší jeho: vždy čilý, ochotný a obětavý, kde šlo o naši věc, o přednášky, o Sborník, o nové spisy a prameny, vždy neunavný v práci a péči o okroužek, přívětivý a laskavý. A jak uměl vyhledávati spolupracovníky, pobízeti ku práci a historickému bádání, a jak sám byl horlivý a pilný jako včela za jasu slunečního, o tom netřeba se šfířiti, to víme všickni. Bůh povolal jej z té plodné práce, z našeho kruhu, k velikému zármutku našemu, by jej přijal ve věčný klid a mír, v lůno svých vyvolených a udělil mu zaslouženou palmu vítězství. Kdo jej znal, jako my všickni, musí doznati, že byl muž neuhonného žití, vytrvalé píle, nevšedního vědění a úspěšné práce. Budiž mu vděčná, trvalá pamět a zasloužené uznání. — Po těchto slovech, jež byla provázena plným souhlasem přítomných, byl jednomyslně za místopředsedu Historického kroužku zvolen Jeho Magnificence Dr. Fr. Kryštůfek, kanovník u Všech Svatých a řádný profesor české bohoslovecké fakulty, jenž volbu přijal. Zároveň byl požádán red. »Historického Sborníku«, p. prof. Dr. M. Kovář (Praha, Ferdinandova třída č. 6.), aby napsal do budoucího Sborníku jenž vyjde na podzim, obšírný životopis † superiora Svobody. I račiž každý, kdo o jeho životě a působení něco ví, co v těchto řádcích

není obsaženo, p. prof. Dr. M. Kováře o tom zpravití, aby biografie tohoto vzácného muže byla pokud možno dokonalá.

V 16. čísle »Vychovatele« ze dne 5. června t. r. věnovala Marianská družina učitelek zesnulému vroucí vzpomínku.

Odpočívej v pokoji, po boji!

Na pohřební cestě doručil mi P. Petr Špička Ord. Cruc., kaplan v Dobřichovicích, následující vzpomínku na zesnulého, již před tím v noci napsal. Uveřejňujeme ji do slova. *Tomáš Škrdle.*

Nedovedu pověděti, jak byl jsem rozlícen. Jel jsem k vele důstojnému Pánu P. superiorovi Svobodovi. »Nebudete s ním asi moci mluvit, je s ním zle,« řekl mi starý, shrbený, poctivý domácí sluha. »Ale zeptejte se P. Jemelky.« A u toho dověděl jsem se smutné noviny. »Byl ráno zaopatřen, přijal s vroucí pobožností svatých Svátostí, snad pomůže Bůh, ale pokud lidský rozum souditi může, je drahý život jeho dokonán.« Ani nespátřil jsem tu šlechetnou duši, od níž každý odcházel posílněn, rozradostněn, věru i mravně lepší než přišel.

O P. Svobodovi slyšával jsem už v útlém mládí. Otec můj vzpomínal pln nadšení přehorlivého kaplana Albrechtského a litoval vždycky jeho odchodu. Jednou, pamatuji to živě, přišel pln radosti z misí z Nezamyslic a vyprávěl, že mezi pány misionáři — Jesuitů lidé u nás neznali, jen misionáře — je také P. Svoboda. Druhý den odpoledne musila matka na misie. P. Svoboda bude kázat a káže prý velmi dojemně. Dopoledne bude prý kázat P. Votka. »Drž korunu« (patrně citát sv. Pavla) nevyšlo otcí až do smrti z hlavy. Oba dva »misionáři« P. Votka a zemřelý P. Svoboda s ostatními soudruhy svými jistě nevěděli, jak s pomocí Boží přispěli misiemi k oživení katolického ducha na naší Šumavěnce v Nezamyslicích, v Bukovně, na Albrechtci a v Sušici. P. Svoboda přišel ovšem mezi své, památka naň ožila v dobrém tehda kraji našem na novo.

Již jako theolog a kněz shledával jsem se v Č. K. D. a v Marianské Družině a kat. ref. v Čechách se starým známým. Jakou měl jsem radost, když brzy po tom sešel jsem se osobně s P. Svobodou. Byl jsem r. 1889. teprve několik dní kaplanem u sv. Františka v Praze. Přišel důstojný kněz, pln laskavosti, která každého okouzila, na tváři a celém těle stopy askese a přísného života. Já jsem P. Svoboda a přicházím vás také pozvat mezi nás, do našeho kroužku. O s radostí přijdu, řekl jsem, a nemohu Vám ani býti dost vděčným, že mne zvete, vždyť vlastně já měl prositi za přístup. Důstojný muž odmítl pohybem ruky. Což, nenapsal byste také něco pro Kroužek? je nás málo. — Ach, to asi ne, odpověděl jsem věru upřímně. Já nejsem a nebudu spisovatelem a kdyby se mně něco mělo pověsti, spíš by se mi zamlouvala apologetika nebo sociologie. V apologetice je pracovníků dost a sociální otázka se nedá luštit knihami, ta se musí luštit prakticky v našich spolicích, nejvíc charitativních, ale pro dějiny je nás málo a v Čechách pracovníků třeba, v tom oboru je temno, mračno předsudků, dějiny naše studovat, dějiny! — Já jak živ nemohl dějiny ani cítit. Svoboda odpověděl, že také ne ani cítit, a celý život byl k dějinám přikován! A on získat

uměl! Hned dal látku. »Lux e tenebris« — vyjde z té knihy, řekl, mnoho světla v dějiny naše a já začal pracovati. Katolické kruhy uvítaly nepatrné práce naše s upřímným porozuměním a účastenstvím. Není to snad dělanou skromností, ale pravdou vroucně cítěnou: co dobrého v těch pracích bylo, patřilo našemu P. Svobodovi!

Od té doby býval jsem u něho často, jako každý, kdo pracoval v historickém kroužku. A když dostalo se mně rady a pokynů, rozhovořil se důstojný kmet — rád jsem ho na ty řeči přiváděl — o svém kaplanování na Albrechtci, o dobách ještě minulejších, o mnohých episodách svého života, tak dojemných, tak poučných, o místech svého působení, že býval jsem pohnut až k slzám... Jednou vytáhl jsem si zápisník a poprosil jsem ho, abych si mohl zaznamenati jména míst i osob. »Jen se opovažte!« řekl a usmál se tak mile. »On by to ještě dal do novin, až umru.« »Vždyť já umru dřív,« namítl jsem, »víte přec, jak mně ty zpropadené měchy neslouží.« — »Mně nechtějí sloužit už čtyřicet let, prorokovali mi už jako theologovi, že nebudu — a už jsem starý.« »Nu, jak Pán Bůh chce, jak Pán Bůh chce!« Ale jmen ani osob jsem si poznamenati nesměl, ale i bez nich budou upomínky ty zajímati všechny přátele důstojného kmeta, třeba by se v této podobě nesměly stát historickým dokumentem.

Po odbytých studiích gymnasiálních vstoupil do semináře v Budějovické diecési, odkudž poslán byl na bohoslovecká studia do Prahy. Odtud jako bohoslovec vstoupil dne 4. září r. 1847. do Tov. Jež. a přišel do noviciatu do Štýrského Hradce. Liberalistické a zednářské spojení kolem r. 1848. dosáhlo v Rakousku svého vrcholu. Rozeštvaná lůza obořila se na dům Jesuitů a chtěla vypáčiti dvéře. Všichni bratři odebrali se k tomu, v jehož ruce je život i smrt, k Ježíši Kristu v nejsv. Svátosti, klekli kolem oltáře, každý s hořící svící v ruce a modlili se vroucně. Snad měli před smrtí. Mohutné rány zabušily na dvéře kostela. Vstal nejstarší z kněží, chvějící se už kmet, a otevřel. Chátré objevilo se nezvyklé divadlo. Zarazila se. »Pojďte jen dál, chcete se snad podívat na náš dům? My vám okážeme všechno,« švitofil hovorný stařeček. — »Nechme jich,« řekl někdo ze zástupu — a bratři děkovali Svému Ježíši za neočekávané zachránění.

»Vidíte, jak se nám vede,« řekl rektor novicům a ostatním, slavným slibem nevázaným členům. »Časy jsou zlé, co byste měli u nás. Snad ani byste nedošli jako Jesuité vysvěcení na kněžství v Rakousku. Jděte, působte jako světští kněží a dá-li Bůh pokojnější časy, a budete-li i potom cítit v sobě povolání, však nás najdete.« A novicové a junioři odešli. Mezi nimi Svoboda. Vstoupil do semináře v Českých Budějovicích, ve své domácí diecési. Vysvěcen byl r. 1849. V diecési pro neomysty nebylo místa, i rozesláni jsou na výpomoc do arcidiecése Pražské, náš Svoboda dokonce do zastrčené jakés fary v Bavořích. »Takový český Husita prý sem přijde,« říkali bodří Bavoráci. Není divu, vždyť ještě v letech devadesátých dva bavorští kněží žádali na Žofině, aby jim ukázán byl nějaký ten Husita. Ovšem Bavoráci P. Svobodovi brzy zvykli a neradi ztratili takového Husitu — když brzy volán byl do diecése nazpět a ustanoven kaplanem na Albrechtci u Sušice. »Nějaký němčourský Bavorák sem má přijít,« nařikali zase hlavně čeští osadníci Albrechtští, a tak bylo dobrému Svobodovi všude činiti s předsudky proti sobě, jež ovšem rozprášíl dokonale prvním svým objevením se u lidí dobré vůle.

Albrechtec u Sušice! Rozkošné to místo. Je to na velikém vrchu, mají tam k nebi blíž, slunce nejdéle — plno bohatství! Vidí totiž daleko do českého kraje, tu je vesnic, tu je polí, to je panorama! A vylezou-li na příkop starého hradu, po němž vlastně zůstal jen ten příkop, jeví se jim rozhled do Němec. Chaloupky s německými hřebísky, t. j. velikými kameny na střechách, vykukují, když ne ze sněhu, z bujně zeleně stromů, širé palouky mají potravu dost a v šumavských bystřinách je tolik čisté vody. A z lesa zaznívá libý zvuk plechových zvonců na krku šumavských stád. — Věru, krásné by to bylo, kdyby tam člověk nemusil jíst. Farář tam bydlel v »starobylém« zámku. Pod každým krokem vzdychá dřevěný ten dědoušek. Na štěstí je celý ze dřeva a sesype-li se jednou celá fara, snad nezabije docela obyvatelů svých. Tenkrát, když přišel na Albrechtec Svoboda, bylo stavení ještě lepší, ale chudoba i práce táž. Osada je velmi rozsáhlá — a cesty? Laskavý čtenář nedovede si představit cestu do Podmok nebo do Kadešic! Albrechetský starobylý kostel sv. Petra a Pavla dívá se vysokým bílým štítem svým na obě strany, do krajín obydlených Čechy i Němci, kteří odjakživa se v něm scházeli svorně a v bratrské lásce. Snad neporuší tuto svornost ani Schulverein ani Böhmerwaldbund, šumavský lid má příliš mnoho rozumu. Ale smíšená osada pro kněze znamená více práce i opatrnosti.

Tenkrát byl v Albrechtci farářem nezapomenutelný Hrádek, učitelem ještě dnes lidem obojí národnosti vroucně milovaný Raus a k nim přišel Svoboda. Pro Albrechtec nastaly zlaté doby. Faru Albrechetskou obývali veselí — svatí. Vždyť smutný svatý je »smutný« svatý. Tam bylo upřímného přátelství, tam bylo lásky, radosti, veselí, často i povedených, ovšem vždy nevinných žertů. A lid šumavský se hrnul na Albrechtec. Osadník neosadník, na tom nezáleželo; z Rozsedel, z Dražovic, ze Žihobce a z dalších a dalších vesnic spěchávali lidé na Albrechtec k měsíční, přemnoží i k týdenní sv. zpovědi. A Hrádek i Svoboda byli neunavní. Co se nazlobil kostelník Němec! Chodíval se dívat ze sakristie přes presbytář, kolik jich ještě je u zpovědní, házel rukama a sípal: »Immer nur beichten, immer nur beichten, ganz Böhmerland kommt nach Albrechtsried zu beichten«, ale jinak byl dobrák od kosti. Když všickni poenitenti byli hotovi, přiklekl sám a týdně přijímal sv. svátosti. Za kněze své byl by dal duši!

Což překážely takovým kněžím špatné cesty! Horlivost a láska překonává všecko. Svoboda chodíval často po přifařených vesnicích, mívával tam cvičení, odpolední pobožnosti, navštěvoval nemocné, o nichž se dověděl, aneb jež byl již dříve zaopatřil.

A jak vynalézavá jest láska! V Melčíčkách, myslím, povídal, že to bylo. P. Svoboda uslyšel, že tam v jedné rodině vypukly neštovice. Neštovice! To hrozné slovo postačí, aby chalupa, v níž se to stalo, byla držena v pečlivém osamocení a obyvatelé její v patřičné vzdálenosti od ostatních. A tam rozstonala se vdova a všechny malé děti její, zůstala bez pomoci, opuštěna. »Ich muss verzweifeln, ich muss verzweifeln« — ta hrozná slova slyšel P. Svoboda, spěchaje jí navštívit. Otevřel chvatně dvře. »Mein Schutzengel!« — uvítala ho ubohá. A byl jí andělem strážným. Byl to obraz bídy, jenž objevil se zraku jeho! Na posteli matka, neštovicemi obsypaná a na zemi na chudých ložích plačící děti, které pro neštovice ani vidět nemohly. Nezatopeno, hrozný vzduch, a děti volají »jíst, jíst«! P. Svoboda při-

nesl rychle dříví — otýpek tam na Šumavě i chudák míval po stěnách kolem chalupy bohatě nakupeno — zatopil, spěchal k sousedu, právě bylo k polednímu a u dveří na lavici kouřilo se z plného hrnce polévky, odstaveného právě s ohně. P. Svoboda zabalil si ruce do šosů svého kabátu, aby si jich nepopálil, »uvařte si jinou!« zvolal a pospíchal ze dveří. Plni údivu běží domácí za velebným pánem a vidí, jak utíká do chalupy — v karanténě. To víte, hostina to pro nemocné nebyla, taková šumavská polévka, ale zahráli a nasýtili se chudáci přece, a co bylo ještě lepší, lid, jenž viděl, že se velebný pán nebojí, nebál se také, ujal se nemocných, byli zachráněni.

Ovšem nebyla tato starost o nemocné v celé osadě vždy tak snadná. V přifařených obcích vypukla cholera. V těch dobách, kdy veřejné zdravotnictví nebylo ještě ani v plénkách, kdy lékařů v chudých krajích Šumavských bylo tak málo, opravdová metla. Tu bylo potřeba, aby kněz pomáhal radou i skutkem. Ale k tomu je třeba důvěry lidu, která bývá nejlepším lékem. Oba kněží Albrechetskí pozorují však, že lid, jenž dříve je zahrnoval láskou, se jich vzdaluje. I k zpovědi přichází nápadně méně kajicníků a ti ještě všichni se tlačí ku zpovědnici P. Svobody. Farář je opuštěn, lid, i k němu k zpovědi posýlán, se odvrací s jakousi bázní... Co se to děje? Pan farář tu cholera posýlá! Páni lékaři a kněží jsou vlastně tou nemocí vinni. Však to ten a ta a ta dobře pozorovali, jak z Albrechetského vrchu letěla světlá modrá koule, která dopadnuvši, se rozpraskla a rozšířila nákazu kdo ví kam! Nesmyslná pověra! A laskavý čtenář ani neuvěří, že jsou ještě dnes lidé, jimž bys marně vymlouval takový nesmysl! Pana faráře to bolelo, P. Svobodu snad ještě víc. Vystoupil jednou v neděli na kazatelnu a rozhovořil se o tom. »Jak jste nevďeční,« řekl, »když o faráři svém, jenž by za vás život dal, něco tak zlého si myslíte!« — Se slzami v očích přistoupil k němu v sakristii p. farář — oni si navzájem musili chodit na kázání a potom při obědě se posuzovati — »děkuji vám,« řekl pohnut, »ale chybil jste, pater Josef, moc jste chybil. Do dneška si to mysleli o mně, ale nyní řeknou, že i vy se mnou držíte, že posyláte cholera také, a nikdo nám nepůjde k zpovědi.« Praktický farář! Stalo se, jak předpověděl! Ba silák jeden, Vojta z Podmok, pohrozil dokonce, jak se rozstříně první člověk v Podmokách cholerou, že tu faru zboří a faráře zabije. Moc práce byl by s tou farou už tenkrát neměl, ač se hrozba jeho nemusila brátí vážně. Horší bylo, že nemocní se v úzkosti své i sv. svátosti báli přijímati. Jestli i bohové proti hlouposti marně bojují, jistě mohli zbožní kněží trapnou starost svou přenechat všemohoucímu našemu Bohu, k němuž vzali své útočiště a slíbili, že po devět dní se budou modlití brevír — modlili se ho vždycky spolu, jako k sobě chodili navzájem k sv. zpovědi — na ten úmysl, aby Bůh zachoval ten dobrý lid při dobrém rozumu. Byl pozdní večer, už oba strojili se k spánku, když zavzněl zvonek. Ze dvou vyhlídek patra ozvala se současně dvojí otázka: Kam pak? Do Podmok, ale rychle. A p. farář pospíchal k svému kaplanu. »Spěte jen, spěte, p. Josef, kam pak byste šel, máte tvář jako bačkoru (oteklou), však já tam dojdou.« — »Já bych také došel, p. faráři, třeba zub bolí, vždyť beztoho nemohu spát.« — »Už jdu,« řekl farář už na schodech.

Až přede vsí zeptal se průvodce, kdo je nemocen. »Vojta, na večer na něj přišlo vrhnutí, snad už ho to strhalo.« »Že jsem ne-

pustil P. Svobodu, myslil si uleknut farář, ale šel. »Proč nepřišel pan Páter«, ptal se Vojta. »Je nemocen, Vojto, má otekrou tvář a byl beztoho už tak v Ostružně.« — »Ale přijímat nebudu, pane faráři!« — »Nu, když nebudeš chtít, je dobře, jen když se vyzpovídáš pro všechnu jistotu. — Ale hleď, vyzpovídal jsi se, už je ti snáž, nevrhneš, což se toho Krista bojíš? Jak by tě posilnil!« — »Nu tak tedy!« A bylo po zaopatření, pan farář byl pln radosti, že to tak dopadlo, ale víc měl lásky než opatrnosti. »Vojto, dám ti něco, na cukr, pár kapek, počkej to ti bude dobře.« Byl to nějaký prostředek proti choleře. Ale sotva ho Vojta přijal, vzpomatoval se. »To byla jistě ta cholera, to jsem si dal,« křičel, a marné bylo farářovo domlouvání a ujišťování, farář poznal pozdě, že chybil. Zemře-li Vojta, pak na věky nikdo lidem nevymluví, že farář Hrádek posílá choleru. Byla tichá teplá noc, farář nevěděl, jak dlouho stál u Božích muk přede vsí. Modlit se v rozčilení svém ani nemohl. »Bože, ten brevíf, nezapomeň!« volal ve zbožné své prostotě. Už se zlatil rocky vršek novým sluncem a pan farář vracel se do chalupy k Vojtovi. Vstrčil hlavu pln strachu do dveří. Žena Vojtova stála u postele. »Jak je?« »I dobře, pane faráři, ta jejich medicína mu pomohla. Spí jako dřevo, poslouchají, jak chrápe, a potí se, nepostačím ho utírat.« — »Deo gratias«, zavzdychl farář a teď teprv pospíchal vzhůru k Albrechtci. Vojta neměl tušení, jak důležitou osobou stal se pro Albrechtskou faru. Oba kněží sloužili ten den mši sv. za jeho uzdravení.

V době cholery stal se též tento podivuhodný případ. Když P. Svoboda přišel do jedné rodiny zaopatřovat nemocného otce a matku, položil Velebnou Svátost na stůl a tu přistoupilo děvče malé ku stolu a pokleknuvší na kolena před Velebnou Svátostí, modlilo se s vroucností: Ježíšku milý, hleď, maminka umírá, tatínek umírá a co budeme my ubozí sirotci dělat. Prosím tě, Ježíšku, vezmi mě k sobě a nechej mým bratříčkům a sestříčkám maminku neb tatínka. A prosba dítky došla vyslyšení. Druhého dne nebylo již děvčátko mezi živými, ale za to oba, jak otec tak matka ozdravěli, a doprovázeli milené dítě ke hrobu.

V Rakousku zase nastal klid, Jesuité se vraceli do svých kolejí, jen v Čechách, kam přijde z ciziny každý nesmysl, když už doma dohrál a kde déle potrvá, měla nastati ještě bouře proti ctihodným Jesuitům. Vroucí přání Svobodovo, pracovati v Tovaryšstvu Ježíšovu, nikdy neuhaslé, naopak živé a vroucí zbožností jeho chráněné, mohlo se uskutečnit. Přišel jednou ku svému milovanému faráři. Ten ležel, trápen právě svou nemocí, bolestným kamenem. Pater Josef mlčel, jen tu a tam vydechl z hluboka. »Nu, co pak P. Josef, vy vzdycháte víc než já,« usmál se farář, ač v bolestech. »Když nevím, mám-li vám to říci, zlatý pane faráři, tak těžko mně to jde přese rty.« — »Že mně chcete odejít?« — »Chci, chci nazpět do řehole.« — »A tak vy tak, což jsme si neslíbili, jako manželé, že spolu zůstaneme až do smrti a teď utíkáte?« — »Slíbili, a kdybych zůstal světským knězem, věřte, že bych od vás neodešel. Ale takhle, když je to, pane faráři, kousek mého věčného spasení!« — »I jděte, jen, jděte, P. Josef! Vždyť já, kdybych nebyl takový starý, nemocný... (pan farář užil výrazu, jenž mu rozhodně nepatřil), šel bych k nim také.« Ale hned zvážněl zas. »Zaplat vám Bůh všechno, P. Josef a žehnej vás! Bude se nám po vás stýskat!« A za krátko odcházel

P. Josef z Albrechtce, provázen požehnáním svého otcovského faráře. Stýskalo se jim asi oběma. Ale Bůh všechno vyrovnává. Před čtvrt stoletím odešel Hrádek, dnes P. Svoboda. Sešly se zase ty duše šlechtetné. Jistě už se jim stýskati nebude.

V Baumgartenbergu, kdež tehdy P. Svoboda žil, přišla na dům opravdová chudoba. Byly to chvíle tak trudné, že už i pekař, jenž několik dní sám živil celý dům, víc na dluh nedal. P. ministr oznámil bratřím se stísněným srdcem, že dnes nemají co jísti. V tom zavzněl zvonek u fortny. Cizí muž — jistě dobrý katolík — přišel a požádal, aby mu ukázali také klášter; v kostele prý už byl. Což viděl u Je-
suitů? Vždyť známe tu prostou jednoduchost jejich zařízení: klekátko, stůl, postel, dvě židle, věšák a přihrádku na knihy. »A jak se vám jinak vede?« »Příliš dobře ne,« řekl průvodce, »dnes jsme ještě nedjedli.« Cizinec hleděl s podivením na kněze — shledal bezpříkladnou nouzi bratří. Kdo by to jen tušil? Zanechal v domě bohatý dar i svou adresu s prosbou, aby se v nouzi k němu zcela důvěrně utíkali.

P. Svoboda odešel z Čech, ale v srdci nesl národ sebou. Na štěstí naše vrátil se k nám brzy, r. 1869.; byl tedy ušetřen škan-
dalní aféry, která způsobena Ješuitům při jejich příchodu do Prahy. Co P. Svoboda, oblíbený po Čechách misionář, vykonal jako misionář, jako kazatel, jako zpovědník, čím přispěl k oživení katolického ducha v Praze jako dlouholetý ředitel Mariánské kongregace, vymyká se ovšem vši kritice a všemu posuzování. To ví jen Bůh. My se zde chceme zmíniti jen o jeho činnosti spisovatelské a tu zase obzvláště té práce, která týká se našeho dějepisu. Ale tato práce jeho byla tak obsáhlá a tak požehnaná, že opravdu bude třeba zvláštního studia, aby byla posouzena jak náleží. Rozhodně bude nutno práce pana superiora roztroušené po časopisech našich sebrati v celek, články uveřejněné v časopisech německých přeložiti. Ve
článcích svých dotekl se pan superior nejzajímavějších stránek českého dějepisu, je tam naznačeno množství otázek, v těch článcích udával pan superior přímo themata pro mladší pracovníky, jimž budou články ty výtečnou orientací. Tři doby doporučoval nám katolíkům k bedlivému studiu: Dobu Husitskou, Bělohorskou a Jose-
finskou. Laik vidí, proč důkladná jasnost dějin v dobách těch je pro nás tak důležitá.

P. Svoboda znal důkladně dobu husitskou. Prostudoval ji z po-
treby, zabývá se důležitou otázkou sv. Jana Nepomuckého. Nebu-
deme ovšem probírat v ohledu tom jeho spis, tím méně, že P. Svo-
boda sám s ním na veřejnost nevystoupil a tisknouti ho dal v latině
jako manuskript. Tím se však zemělý netajil, že až do smrti trvá
v otázce té na stanovisku dualistickém. Ničím nepokládal mínění
za otřesené, že byli dva Janové. Snad byl posledním mínění toho
obrancem. Na mínění, které o věci má, nezáleželo, ale jeho upřímná
a vroucí úcta k našemu velikému světci byla povznášející. Věru sta-
novisku jedině správné. Tam na Hradčanech jsou ostatky našeho
mučedníka. Přesvědčili se o tom 326 let po jeho smrti. Substrát svato-
řečení je zde, dokonalý život úřední věrnosti a smrt pro zpovědní
tajemství. O ostatním ať se dohodnou historikové. Ale otázka Svato-
janská není »zajímavým sporem dějin českých a katolické církve«. Katolická církev se o dějiny s nikým nepře, ani jim neučí. I jestli

to bylo jinak, než myslel P. Svoboda, úcta k sv. Janu naplňovala jeho srdce a často klekával u hrobu našeho světce a čerpal tam sílu pro kněžský svůj život. »Však on se o to Bůh nějak postará,« končil o věci té svůj rozhovor.

Vší silou vrhl se P. Svoboda na studium katolické reformace. »Reformace« psával P. Svoboda docela správně. »Protireformace« je nesmysl, jehož může dopustiti se člověk, jenž schází základní pojmy dějepisu. A katolickou reformaci počínal P. Svoboda od znovuo-
obsazení Pražského arcibiskupství a ne od roku 1620. Přečtěte si Svobodovo hlavní dílo »Katolická reformace a Mariánská družina v království Českém« a »Reformaci katolickou« p. ředitele Bílka a poznáte hned ten veliký rozdíl. Bílek opominul úplně té tiché, úsilovné práce českých katolíků až do r. 1620. A přece tato práce byla pozdější práce základem. To byla vnitřní koncentrace, vnitřní mohutnění katolicismu, který se touto poctivou a úsilovnou prací stává v Čechách oprávněným. Bílek vpadne počátkem díla svého jaksi in medias res a kdo nezná odjinud dějiny katolické reformace, musil by býti roztrpčen vystupováním katolíků po r. 1620.; tu se zdá, jako by katolíci vedrávali se do cizího majetku. Není to pravda: svoje hájili, ve svém pracovali, ve své práci pokračovali a nikdy by nebylo došlo k Bílé Hoře a bídám jejím, kdyby upřímní a vlastenečtí katolíci čeští nebyli bývali vyrušováni v tiché, upřímné své práci, již ve prospěch nejen církve, ale i národa zasvětili síly své. Ovšem dobře věděla protestantská a na mnoze cizácká šlechta, kam povede tichá práce katolíků. Odtud revoluce! Ovšem nesnadno se dorozuměti, když i dějepisci z povolání, jimž P. Svoboda laskavě dokázal, že buď nerozumějí latinským citátům, nebo je falšují, místo aby poctivě přiznali chyby své, odpovědi novým pamfletem. To je literární škandál, jenž by u žádného národa jiného nebyl možným.

Právě tato tichá reformace před osudnou Bílou Horou je zajímavější. Předně bojuje se tu jen zbraněmi ducha, jen charakterem a a potom je práce ta jednodušší. Po Bílé Hoře bylo práce mnoho, pracovníků málo. Člověk při studium této činnosti katolíků je jaksi roztrhán, brzy na Prachaticku, zase v Praze, zase na Hradecku, to unavuje. Když jsem si do toho u P. superiora stěžoval a se mu přiznal, že první díl jeho reformace se mně více líbil, než druhý, řekl usmívaje se: »A obojí je stejně důležité, ale na propracování díla druhého je třeba pracovníků víc a až budou prozkoumány jednotlivosti, přijde někdo, kdo všechno srovná ve velikolepou mosaiku. To pozná svět zapomenutých velikých katolických charakterů dnes pošpiněných prachem, rumem a blátem.«

A proto P. Svoboda hledal pracovníky, pro práce jejich budil zájem u učenců pražských i u laiků. Potkali jste ho často spěchat po Praze. Kam šel? »Jdu k Jeho Eminenci ohlásit přednášku,« a to už byla zajištěna taková přednáška. Co stála P. Svobodu kroků! — Pod jeho ochranou bylo blaze pracovat, ale kdož to domyslí, co musil on mít za nás horlivosti, práce, co — — trpělivosti. Jen příkládek. Člověk vzal po letech dějepis do ruky a četl tam najednou »Camerarius«. Kdo to je? »Důležitá osobnost,« řekl p. superior, »počkejte, hned vám povím, kde se o něm dovíte.« A přinesl škatuli, v ní abecedně spořádané cedulky, už tu bylo jméno Camerarius a pod ním, kde se s ním v četbě všude setkal. Člověk věděl

o pramenech, ale i ty prameny objednal P. Svoboda. »A tu knihu nemusíte číst, to mám vypsáno všechno, co tam o něm je, mnoho toho není, zdržel byste se tím« — a už tu byl sešit a bohaté poznámky, práce mnoha a mnoha let byla k dispozici všem pracovníkům. A v tom byl P. Svoboda neunavný. Věru ochota, nezištnost, která hledá sobě rovné. V dopisech — budou mi vždy drahou památkou — se podepsal jednou »Váš skrovný sluha.« Toť se ví, že jsem se zarděl. Prosil jsem ho v odpovědi, aby *mne* pokládal za sluhu svého, za svého literárního dělníka, napsal jsem mu, jak mne zahanbil ten podpis. »Věřte mně,« řekl mně potom, »to není ze skromnosti, já to myslím doslovně. Já bych chtěl býti sluhou každému, kdo v naší věci pracuje, rád, rád posloužím, když k ničemu jinému, ať si třeba na mých zádech vyleze pro knihu do stojánku! A zase se tak mile usmál! — A ta jeho radost upřímná, dětinná, když viděl úspěch, třeba sebe nepatrnější. Což teprv když bylo po přednáškách našich osvědčených pracovníků! Pokud jsem mluvil s pány o přednášce dp. Hamrsmída, chválili ji, že to pilná, důkladná práce, jež zasluhuje býti vytištěna.« — P. prof. Vávra nám přednášel o tiché, katolické reformaci. Z p. Schmiedla má převelikou radost.« — »V historickém kroužku měl minule p. Kollmann pěknou přednášku, která se panu kardinálovi velice líbila a vůbec všem přítomným.« — Jmenování pánové mně odpustí takovou indiskretnost, vždyť se jedná o projevy dětinné vroucí radosti muže nám všem tak drahého!

V tomto ohledu jest ovšem zemřelý pan superior nenahraditelný.

Když stal se superiorem, ustal poněkud ve spisovatelství. Jiné starosti, jiná práce, do níž se jaksi teprve musel vpravovat, vyjednávání při opravě kostela sv. Ignáce, to všechno bralo síly jeho ve službu svou. Poslední dobou scházel, tratil se, ale jistě nám to nebylo ani nápadným při jeho věku a životě. V dubnu jsem ho viděl naposled. »To mám kašel,« naříkal, »celou noc kašlu. A starosti mně také spátí nedají.« Opravdu mnohé věci mu ztrpčily konec života.

A ještě o jedné věci řekl trpce: »To mne bolí, to mne bolí.« Bylo to veliké, veliké nedorozumění, ale dosti, aby se, slova tato nezdála býti rekriminací proti osobě, již si zemřelý tak vážil. Proti katechetskému spolku nebožtík P. Svoboda nebyl.

Silný diffusní katarrh plic zahlenoval mu celé plíce. Prací i stářím zmožené tělo nemělo už tolik síly zbaviti se hlenu a tak zahuben život nám tak drahý.

Kdo P. Svobodu znal, ten jistě cítí bolestně, že pro katolický život náš, zejména vědecké snažení jeho, jest ztráta muže tak obětavého, tak vzdělaného neštěstím. Pro Historický kroužek zdá se býti smrt jeho přímo katastrofou.

Udrží se Historický kroužek? — — — A přece otázku tu pokládám přímo za hřích. Dnes, kdy začíná lžihusitské hnutí, dnes, kdy odpadlíci katolické církve chtějí náboženský život náš navazovati na české bratrství, v době tak vážné by měl zajíti podnik tak důležitý? Dnes, kdy těžké počátky máte za sebou, kdy můžete jen pokračovati po cestě dobrým nebožtíkem tak pěkně naznačené? Nikoliv! Jména tak zvoucých pracovníků jako prof. Vávra, Dr. Kovář,

Dr. Fr. Kryštůfek, Frà Hamrsmíd, Dr. Podlaha jsou nám pevnou zárukou trvání Historického kroužku.

Náš P. Svoboda spí tam na tichém Vyšehradě a hrob skromného řeholníka nebude zdobiti žádný pomník! — Historický kroužek buď zakladateli svému trvalým a krásným pomníkem!

P. Petr Špička.

Nejnovější Masarykovy publikace.

Píše Fil. Jan Konečný.

(Pokračování.)

Proti určité negaci Kaizlově tvrdí p. Masaryk hned z počátku zde rovněž určitě: »Naše národní obrození, o něž usilujeme téměř sto let vědoměji, hned ve svých počátcích bylo (quod erat demonstrandum) duchovním bojem proti tlaku protireformačnímu, bylo pokračováním (?) úsilí a idejí reformních (?), za něž Hus podstoupil smrt (quod est demonstrandum!) mučednickou.« Vyloživ význam slova »obrození«, dokazuje p. Masaryk následovně: »Naše renaissance, naše obrození... čelilo těmuh (?) středověkému názoru; a čelilo mu podruhé (nego), protože historickým během náš *prv*ý obrodní pokus reformační byl zadržen, staven soustavným úsilím protireformačním, protiobrodním. Docela přirozeně tedy (!) připínalo naše *obrozování* se historicky na naši reformaci (nego), je to po pokuse prvém pokus druhý (nego). Úplně tedy totiž, jen že místo »navazování« zde máme jakési »připínání«! Že naše obrození jest pokračováním naší reformace, hlavně Husovy, popíráme již proto, poněvadž motivy boje i výsledky zcela jsou si nepodobny a různé. V našem národním obrození nešlo o nic více než o to, *oč se obával Dobrovský*, zač psal *Kollár* »Slávy dceru«, proč sbíral *Fungmann* velikolepý Slovník, proč psal *Palacký* »Dějiny«, *Šafařík* »Starožitnosti« a *Havlíček* politické »Noviny« etc. — a to bylo *sachování jazyka českého a zvelebení jeho!* Teprve později chytlo politické vědomí a náboženské různění, jak z »panenské literatury« viděti. Proč napsali naši buditelé »Die Würdigung der boehmischen Sprache« etc., proč nikdo z nich nevydal hádek reformačních a proč ještě *Erben* se omlouval, když vydával Spisy Husovy? Proč volal *Havlíček* »Čech, ne Slovan!« a proč nevolal »Český bratr a ne Slovan«? Z literatury obrodní nade vši pochybnost zjištěno jest, že nejlepší práce tehdy zabývaly se *jazykovědou* a existenční otázkou českého národa; a tře-nice náboženské byly nejpřednějším našim buditelům předmětem, jemuž se vyhýbali. Ať nám jmenuje p. Masaryk některého z našich buditelů, *jenž by byl vydal význačný spis náboženský vůbec a česko-bratrský zvláště*. Vždyť dosud nemáme ani řádného (kritického) vydání Husových spisův, abychom o česko-bratrských spisech nemluvíli. Je-li pravda, jak tvrdí dr. Masaryk na str. 2., že naše obrodní pětice (Dobrovský, Kollár, Šafařík, Palacký, Havlíček) vědomě pokračovala na dráze nastoupené Husem, je-li to pravda, proč nám pan profesor nepoví, kterak se stalo, že dosud nejsme národem Husovým ani česko-

† P. Josef Svoboda T. J.

V úterý dne 19. května zesnul v Pánu po krátké nemoci velezasloužilý kněz a spisovatel P. Josef Svoboda T. J., superior u sv. Ignáce v Praze. Zesnulý narodil se dne 11. července 1826, ve Zbudově na Budějovicku. Studia svá vykonal v Budějovicích a v Praze, načež věnoval se stavu duchovnímu. Cítě však touhu po dokonalejším životě, odhodlal se vstoupiti do Tovaryšstva Ježíšova, což také jako bohoslovec učinil. Pobyt jeden rok v noviciátě vrátil se opět v roce 1848. do své diecése, poněvadž toho roku Tov. Jež. z Rakouska vypuzeno a novicové tudíž domů propuštění byli. Na kněze vysvěcen v roce 1849., působil jako kaplan na Budějovicku a též v diecési řezenské, jelikož tehdy biskup řezenský, maje nedostatek kněží, obrátil se na ndp. biskupa budějovického, chvalně známého Jirsíka, o výpomoc. Všude zanechal po sobě vděčnou památku, zejména v Albrechtci, kde až doposud žije tehdejší kaplan ve vděčné upomínce u starých lidí. V Tovaryšstvu Ježíšově odbyl si dvě leta noviciatu a tři leta věnoval ještě studiím bohosloveckým, načež působil ponejvíce v Šejnově a v Praze, nepočítaje v to ona místa, kde měl během svého života řeholního buď misie aneb májové pobožnosti. Bylo by příliš dlouhým vyličovati jeho blahodárné působení v Šejnově. Jen Pán Bůh ví, kolik jinochů jeho přičiněním obrátilo se na dobrou cestu, kolik jich v dobrém bylo utvrzeno! Všem byl milým učitelem, upřímným rádcem, zejména v duchovním životě. Jest málo učitelů, kteří by v tak milé upomínce trvali u svých žáků jako P. Svoboda. Mnoho žáků na radu jeho věnovalo se dokonalejšímu životu, zejména stavu řeholnímu. Nemenší činnost rozvíjel však v Praze. Mnoho jest těch kněží z různých diecézí, kterým dával duchovní cvičení; mnoho těch, jimž přispíval všemožně jak slovem tak i skutkem, pokud mu jen možno bylo a síly jeho fysické stačily. Neméně proslul svou spisovatelskou činností, ano může se směle říci, že málo jest těch mužů, kteří by se mu rovnali ve znalostí historie České. Při tom všem byl však nadmíru skromný a mírný, i proti nepřátelům používal slov co možná nejmírnějších, tak že nikoho neodpuzoval, ale naopak přitahoval všechny, vůbec snažil se rozdvojené strany ponejvíce katolické spojovati, což se mu mnohdy povedlo. Jeho přičiněním utvořen byl Historický kroužek, který již po delší dobu blahodárně působí. Zde nešetřil žádné námahy, on vyhledával pracovníky, obzvláště laiky, pověděl o pramenech a přispíval radou jak jenom mohl. Při tom všem byl tak skromný, že všude, kde jen mohl, skryl se za druhého a bylo mu věci velmi nemilou, byl-li veřejně oslavován. Historický kroužek ztrácí v něm svého zakladatele, svého fedrovatele, ano svou duši. Leč doufáme, že dílo toto nezanikne, ale spíše s větší horlivostí pokračovati bude na dráze nastoupené. — Jaké oblibě těšil se zesnulý jak u duchovenstva tak i u lidí světských, jde zejména odtud na jevo, že přemnozí slzeli při zprávě, že P. Svoboda těžce nemocen leží. — Jako superior v Praze nemálo povznesl služby Boží a zpěv v kostele sv. Ignáce. Jeho přičiněním zřízen byl nový oltář ke cti sv. Václava a sv. Ludmily a též ke cti sv. Jana Nepomuckého, jehožto velikým ctitelem se byl vždy okázal. A musí se i v tom spatřovati zvláštní Prozřetelnost Boží, že právě v oktávě tohoto světce pouť života svého dokonal. Velikou péči věnoval zesnulý opravě chrámu sv. Ignáce a velice se z toho radoval, že k dílu tomu letos bylo přikročeno; dokončení této práce, bohužel, se nedočkal. Velikou přízeň věnoval zesnulý i Marianským kongregacím. Za něho zkvétla kongregace mužů a jinochů, on dal podnět k zařízení kongregace českých akademiků a sám jako ředitel Marianské kongregace učitelek nemálo ji pozvedl. Vůbec kde mu bylo možno něco provést ku cti a chvále Boží, tu nelekal se žádných obtíží, žádné námahy a Bůh žehnal očividně všechny jeho práce. Nesmíme též pomínouti jeho ctností v privátním životě. Ke všem byl milým a shovívavým, jen k sobě přísným. Svojí nezištností dovedl získati i nepřátely; a nebylo nikoho, kdo by od něho potěšen nebyl odcházel. Vůbec byl on mužem dle srdce Božího a od lidí ctěn a vážen jako světec. V něm ztrácí mnozí svého přítele, jiní svého

rádce, jiní svého dobrodince, a zejména dům Tov. J. v Praze, kde působil naposled jako superior, ztrácí v něm zajisté svého otce.

Neobyčejný tento muž rozuměl dobře naší pohnuté době a bystře poznával, čeho je katolické straně potřebí. Tak byl ku př. ve styku s katolickými dělníky, jejichž schůze navštěvoval, a zvláštní péči věnoval Mariánské kongregaci učitelek. Učitelky velice ctily svého duchovního vůdce a když jim bylo vytýkáno v novinách, že jsou v rukou Jesuitů, měly tyto útoky za nic, nedaly se odstrašiti a statečně se bránily v novinách. Pro studium historie chtěl získati i šlechtu, a vroucím jeho přáním bylo, aby pražská šlechta navštěvovala historické přednášky. Lépe než zde pochodil u alumnů, s nimiž si dopisoval, jejichž „Museum“ doporučoval a mezi nimiž získal pro své idee četných stoupenců. Loni na sjezdu českoslovanských alumnů v kníž. arcib. semináři v Praze konal k nim řeč, v níž je nadšeně nabádal pro studium historie. Podobně mluvil den před tím na mimořádné valné hromadě družstva Vlast’.

Konaje v Čechách i na Moravě misie a exercitie pro alumny, světské duchovenstvo i řeholníky, byl znám a vážen v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, a dva vysocí církevní hodnostáři, poznavše jeho horlivost pro obnovu katolického života, otevřeli mu pro tyto účely své kasy, on však od nich zásadně peněz nežádal. Jediné — co vím — přijal z rukou nemocného biskupa Dra. Josefa Jana Haise, jež připravoval k smrti, spořitelní knížku na 600 zl. pro Historický kroužek.

Jsa ducha rázného, přál si, aby katolíci vystupovali všude rázně, vida pak, že i my se bereme ve družstvu Vlast’ podobným směrem, vešel ve styk i s námi, a dosáhl zde, po čem dlouho toužil — Historického kroužku.

Družstvo dalo hmotné příspěvky, zřídilo k jeho návrhu Historický odbor a přenechalo úplně další práci a celé vedení kroužku P. Jos. Svobodovi. Starostou každého našeho odboru jest předseda družstva, proto byl P. Josef Svoboda nominelně jen místopředsedou kroužku, ale fakticky vedl jej úplně samostatně.

O kroužku jsem psal již v loňském ročníku „Vlasti“, proto nebylo by dobře, známé věci zde opakovati, ale tolik mohu sděliti ke cti zvěčnělého, že to vzbuzovalo náš obdiv, kterak obcházел tento čilý stařec před každou historickou přednáškou vysoké hodnostáře, kláštery i některé fary a důtklivě vyzýval, aby přišli na přednášku. V posledních dvou letech však mu již nohy nesloužily, stěžoval si na to, těžce to nesl a jiné zvát posýlal, nebo se obmezoval na písemné zvaní.

Před počatím přednášky stával dole v přízemí, někdy v zimě a průvanu, vítal každého, podával mu ruku a když po přednášce děkoval řečníku a k nám volal: Nedejme se, nenechme si tupiti naše předky, šlechtné muže a výborné ženy, tu zdálo se, že štíhlá jeho postava roste a hlas se zvyšuje. Těmito nadšenými proslovy elektrisoval celé shromáždění.

V letošním „Historickém Sborníku“ bude obšírný jeho životopis i doufám, že tam bude zvláště obšírně vypsána jeho neunavná a blahodárná činnost pro Historický kroužek.

Aby mohl své plány lépe a vydatněji prováděti a nemusil se u výboru všeho teprve písemně dožadovati, nabídl jsem mu, aby vstoupil do výboru našeho družstva, což ochotně učinil a zde několik let zdárně působil. Tehdy ukládal své historické práce a reformní historické návrhy do „Vlasti“, hlavně do ročníku VI., VII. a VIII. a vyžádal si od představených, aby mohl osobně

zaplatit z honoráře 50 zl. členského vkladu. Také uvedl všechny tři naše časopisy do residence pražských Jesuitů.

Seznáv naši činnost, naše snahy, naše cíle a výsledky naší práce, uvědomil o tom Jeho Eminenci, a jestliže se družstvo Vlast' těší nyní na nejvyšších církevních místech nepřetržité přízni a lásce, má v tom velikou zásluhu zvěčnělý P. Josef Svoboda. On byl vždy a všude zastancem družstva a jeho přítomnost v našich schůzích dodávala družstvu zvláštní ceny a byla pro ně velikou ozdobou.

Zvláště my dva, Dr. Rudolf Horský a podepsaný, jsme mu osobně zavázáni vděkem za nezaplatitelné dobrodiní, které nám prokázal. Jak a v čem, o tom se dá mluvit ústně, ne písemně.

V Praze sahal jeho blahodárný vliv do všech katolických vrstev a pronikal až na nejvyšší místa; jak různé živly on dovedl ku společné práci spojití, to vzbuzovalo obdiv — v té věci byl jediný v celé Praze.

Různé liberální a hlavně pokrokářské noviny bájily více let, že jest celý katolický život v Praze v rukou „Jezovity Svobody“. Brynychismus, Škrdlivismus a co všechno tu jest, to všechno že dýchá a sténá pod rukou tohoto strašného „jezovity“. Ale to všechno jest hrubý omyl, není-li to více, není-li to zlomyslnost'.

Nás všechny ovládal stejný cíl života a naše shoda záležela právě v tomto společném cíli a v různé mysli, kterouž jsme chtěli tohoto cíle dosíci. Při tom šel nejdůstojnější p. biskup svou cestou, Dr. Rud. Horský svou cestou, já svou cestou a P. Josef Svoboda svou cestou, úplně svobodně a neodvisle. Týž program, který jsme prováděli ve výboru družstva, než zvěčnělý vstoupil do výboru, prováděli jsme dále i za jeho spolupůsobení, prováděli jsme, když z našeho výboru vystoupil, a touž samostatnou cestou půjdeme všickni i po jeho smrti až do své smrti. P. Josef Svoboda byl v budově našeho družstva drahokam, jehož nám nikdo nenahradí, a nic více. My jsme v něm poznali hodného, rázného, učeného a zbožného Jesuitu, strašlivého však „jezovitu“, usurpatora, vymyslili si nepřátelé naši a jeho řádu.

Letos v červenci měl P. Josef Svoboda slaviti své 70leté narozeniny. Upozornil nás na to P. Petr Špička Ord. Cruc., věrný jeho ctitel. I umluvili jsme se, že uspořádáme v den jubilea v jeho počest' slavnostní akademii, jako jsme učinili J. M. ndp. biskupu Eduardu Janu Nep. Brynychovi při odjezdu z Prahy. Z té příčiny zmínil se starosta družstva již ve valné hromadě o jeho jubileu, aby veřejnost' na tuto oslavu se připravovala, ale P. Josef Svoboda mi dopsal, abych se o tom v referátu o valné hromadě ani nezmínil; má prý nejvíce požehnání Božího, když žije v tichosti. A když k němu Dr. Rud. Horský došel a jemu dokazoval, že toho vyžaduje zájem družstva, zájem jeho řádu i nynější situace, abychom jeho 70leté narozeniny oslavili, úplně odepřel. Schválně jsem k němu i já došel a přemlouval jej, ale odepřel zase a dodal: „Vy mne přeceňujete.“

Posledně byl jsem u něho dne 3. května t. r.; nesl jsem mu telegram pro Jeho Milost' ndp. biskupa Ed. Jana Nep. Brynychy, jenž den na to slavil v Nechanicích 50leté narozeniny. V notesu, jež zanechal, poznamenal si: Nechanice 65 kr. Byl to snad poslední jeho záznam pro Historický kroužek. Tehdy byl P. Josef Svoboda ke mně velice hovorný a vypravoval mi mnoho o opravě kostela sv. Ignáce, kteráž se letos provádí a z čehož se velice těšil a radoval. Při tom si stěžoval, že již nemůže říkati litanie a že nějak slábne. Dne 19. května, tedy za 16 dní po mé návštěvě, po krátké nemoci zemřel.

Jeho pohřeb byl velkolepý. Valné zástupy kněžstva světského i řeholního, alumni, členové ženských řádů a zástup jeho ctitelů doprovázeli mrtvolu jeho na posvátný Vyšehrad. Bylo viděti více mužů než ženských. Alumnové a Marianští sodalové vzájemně pěli po cestě smuteční písně a lid se modlil růženec. K přání Jeho Eminencí sloužil za něho requiem a vedl průvod sám generální vikář Dr. Fr. Hrádek a od hranic Vyšehradu vedl kondukt probošt Dr. Ant. Lenz. V basilice Vyšehradské pěli smuteční písně pražští alumnové. Z basiliky nesli rakev ku hrobu Marianští sodalové a když jsme se přiblížili k jeho hrobu, viděli jsme, že kolem mříží jesuitského pohřebiště stála řada učitelek z Mariánské kongregace.

Po pohřbu dostavila se do residence tovaryšstva Ježíšova deputace družstva Vlast': dp. Dr. Rud. Horský za spolek; Tom. Škrdle za red. „Vlasti“; p. Tom. Jiroušek za red. „Děl. Novin“; p. Václav Žižka za socialní odbor družstva, a s nimi p. řídící učitel Václav Špaček za „Rajskou Zahrádku“, a dp. P. Jan Dvořák, Ord. Cruc., rodák zesnulého, za jeho rodnou obec — aby zde projevíli soustrast nad úmrtím nenahraditelného člena družstva. Podobně učinil několik dní na to p. prof. Dr. M. Kovář za Historický kroužek.

Na den 28. května svolal jednatel Historického kroužku pan prof. Dr. M. Kovář širší sbor, aby vykonal volbu místopředsedy na místě zvěčnělého p. superiora. Zahájiv schůzi oslovil přítomné touto řečí: Dovolil jsem si vás, vld. a vct. pánové, jménem předsedy družstva Vlast' pozvati k výborové schůzi, domnívaje se, že po úmrtí našeho milovaného místopředsedy jsem k tomu oprávněn, ba povinen jakožto jednatel kroužku, abychom se osířelí doplnili novou hlavou. Než však přikročím k vlastnímu a hlavnímu bodu této schůze, již jsme po způsobu nebožtíkově započali modlitbou, by nás Bůh v práci naší i nadále podporovati a síliti ráčil, dovolu mi, abych našemu milovanému a neocenitelnému místopředsedovi věnoval několik vroucích upřímných slov. Téměř již za měsíc, dne 11. července, hodlali jsme, dá-li Pán Bůh, oslaviti 70leté výročí narozenin muže, který byl původcem a duší našeho kroužku. Ale Bůh usoudil jinak, snad proto, že byl zesnulý p. superior Svoboda tak skromný a nerad se viděl oslavována. Vždyť nechťval ani býti jmenován při člancích, při nichž sám pomáhal radou i skutkem, kde a jak mohl a uměl. A on uměl raditi a pomáhati! Své srdce i své vědomosti věnoval našemu kroužku, i nepřeháním, řekl-li jsem, že byl duší jeho: vždy čilý, ochotný a obětavý, kde šlo o naši věc, o přednášky, o Sborník, o nové spisy a prameny, vždy neunavný v práci a péči o kroužek, přívětivý a laskavý. A jak uměl vyhledávati spolupracovníky, pobízeti ku práci a historickému bádání, a jak sám byl horlivý a pilný jako včela za jasu slunečního, o tom netřeba se šířiti, to víme všickni. Bůh povolal jej z té plodné práce, z našeho kruhu, k velikému zármutku našemu, by jej přijal ve věčný klid a mír, v lůno svých vyvolených a udělil mu zaslouženou palmu vítězství. Kdo jej znal, jako my všickni, musí doznati, že byl muž neuhonného žití, vytrvalé píce, nevšedního vědění a úspěšné práce. Budiž mu vděčná, trvalá paměť a zasloužené uznání. — Po těchto slovech, jež byla provázena plným souhlasem přítomných, byl jednomyslně za místopředsedu Historického kroužku zvolen Jeho Magnificence Dr. Fr. Kryštofek, kanovník u Věch Svatých a řádný profesor české bohoslovecké fakulty, jenž volbu přijal. Zároveň byl požádán red. „Historického Sborníku“, p. prof. Dr. M. Kovář (Praha, Ferdinandova třída č. 6.), aby napsal do budoucího Sborníku, jenž vyjde na podzim, obšírný životopis † superiora Svobody. I račiž každý, kdo o jeho životě a působení něco ví, co v těchto řádcích není obsaženo, p. prof. Dr. M. Kováře o tom zpravit, aby biografie tohoto vzácného muže byla pokud možno dokonalá.

V 16. čísle „Vychovatele“ ze dne 5. června t. r. věnovala Mariánská družina učitelek zesnulému vroucí vzpomínku.

Odpočívej v pokoji, po boji!

Na pohřební cestě doručil mi P. Petr Špička Ord. Cruc., kaplan v Dobřichovicích, následující vzpomínku na zesnulého, již před tím v noci napsal. Uveřejňujeme ji do slova.

Tomáš Škrdle.

*

Nedovedu povědět, jak byl jsem rozlítostněn. Jel jsem k veledůstojnému Pánu P. superiorovi Svobodovi. „Nebudete s ním asi moci mluvit, je s ním zle,“ řekl mi starý, shrbený, poctivý domácí sluha. „Ale zeptejte se P. Jemelky.“ A u toho dověděl jsem se smutné noviny. „Byl ráno zaopatřen, přijal s vroucí pobožností svatých Svátostí, snad pomůže Bůh, ale pokud lidský rozum souditi může, je drahý život jeho dokonán.“ Ani nespatriil jsem tu šlechetnou duši, od níž každý odcházal posilněn, rozradostněn, věru i mravně lepší než přišel.

O P. Svobodovi slýchal jsem už v útlém mládí. Otec můj vzpomínal pln nadšení přehorlivého kaplana Albrechtského a litoval vždycky jeho odchodu. Jednou, pamatuji to živě, přišel pln radosti z misií z Nezamyslic a vyprávěl, že mezi pány misionáři — Jesuitů lidé u nás neznali, jen misionáře — je také P. Svoboda. Druhý den odpoledne musila matka na misie. P. Svoboda bude kázat a káže prý velmi dojemně. Dopoledne bude prý kázat P. Votka. „Drž korunu“ (patrně citát sv. Pavla) nevyšlo otcí až do smrti z hlavy. Oba dva „misionáři“ P. Votka a zemřelý P. Svoboda s ostatními soudruhy svými jistě nevěděli, jak s pomocí Boží přispěli misiemi k oživení katolického ducha na naší Šumavěnce v Nezamyslicích, v Bukovníku, na Albrechtci a v Sušici. P. Svoboda přišel ovšem mezi své, památka naň ožila v dobrém tehda kraji našem na novo.

Již jako theolog a kněz shledával jsem se v Č. K. D. a v Mariánské Družině a kat. ref. v Čechách se starým známým. Jakou měl jsem radost, když brzy po tom sešel jsem se osobně s P. Svobodou. Byl jsem r. 1889. teprve několik dní kaplanem u sv. Františka v Praze. Přišel důstojný kněz, pln laskavosti, která každého okouzila, na tváři a celém těle stopy askese a přísného života. Já jsem P. Svoboda a přicházím vás také pozvat mezi nás, do našeho kroužku. O s radostí přijdu, řekl jsem, a nemohu Vám ani býti dost vděčným, že mne zvete, vždyť vlastně já měl prositi za přístup. Důstojný muž odmítl pohybem ruky. Což, nenapsal byste také něco pro Kroužek? je nás málo. — Ach, to asi ne, odpověděl jsem věru upřímně. Já nejsem a nebudu spisovatelem a kdyby se mně něco mělo pověsti, spíš by se mi zamlouvala apologetika nebo sociologie. V apologetice je pracovníků dost a sociální otázka se nedá luštit knihami, ta se musí luštit prakticky v našich spolcích, nejvíc charitativních, ale pro dějiny je nás málo a v Čechách pracovníků třeba, v tom oboru je temno, mračno předsudků, dějiny naše studovat, dějiny! — Já jak živ nemohl dějiny ani cítit. Svoboda odpověděl, že také ne ani cítit, a celý život byl k dějinám přikován! A on získat uměl! Hned dal látku. „Lux e tenebris“ — vyjde z té knihy, řekl, mnoho světla v dějiny naše a já začal pracovati. Katolické kruhy uvítaly nepatrné práce naše s upřímným porozuměním a účastenstvím. Není to snad dělanou skromností, ale pravdou vroucně cítěnou: co dobrého v těch pracích bylo, patřilo našemu P. Svobodovi!

Od té doby býval jsem u něho často, jako každý, kdo pracoval v historickém kroužku. A když dostalo se mně rady a pokynů, rozhovořil se důstojný kmet — rád jsem ho na ty řeči přiváděl — o svém kaplanování na Albrechtci, o dobách ještě minulejších, o mnohých episodách svého života, tak dojemných, tak poučných, o místech svého působení, že býval jsem pohnut až k slzám... Jednou vytáhl jsem si zápisník a poprosil jsem ho, abych si mohl zaznamenati jména míst i osob. „Jen se opovažte!“ řekl a usmál se tak mile. „On by to ještě dal do novin,

až umru.“ „Vždyť já umru dřív,“ namítl jsem, „víte přec, jak mně ty zpropadené měchy neslouží.“ — „Mně nechťejí sloužit už čtyřicet let, prorokovali mi už jako theologovi, že nebudu — a už jsem starý.“ „Nu, jak Pán Bůh chce, jak Pán Bůh chce!“ Ale jmen ani osob jsem si poznamenati nesměl, ale i bez nich budou upomínky ty zajímají všechny přátele důstojného kmeta, třeba by se v této podobě nesměly stát historickým dokumentem.

Po odbytých studiích gymnasialních vstoupil do semináře v Budějovické diecési, odkudž poslán byl na bohoslovecká studia do Prahy. Odtud jako bohoslovec vstoupil dne 4. září r. 1847. do Tov. Jež. a přišel do noviciatu do Štýrského Hradce. Liberalistické a zednářské spojení kolem r. 1848. dosáhlo v Rakousku svého vrcholu. Rozeštvaná lůza obořila se na dům Jesuitů a chtěla vypáčiti dvěře. Všichni bratří odebrali se k tomu, v jehož ruce je život i smrt, k Ježíši Kristu v nejsv. Svátosti, klekli kolem oltáře, každý s hořící svící v ruce a modlili se vroucně. Snad měli před smrtí. Mohutné rány zabušily na dvěře kostela. Vstal nejstarší z kněží, chvějící se už kmet, a otevřel. Chátrě objevilo se nezvyklé divadlo. Zarazila se. „Pojďte jen dál, chcete se snad podívat na náš dům? My vám okážeme všechno,“ švitořil hovorný stařeček. — „Nechme jich,“ řekl někdo ze zástupu — a bratří děkovali Svému Ježíši za neočekávané zachránění.

„Vidíte, jak se nám vede,“ řekl rektor novicům a ostatním, slavným slibem nevázaným členům. „Časy jsou zlé, co byste měli u nás. Snad ani byste nedošli jako Jesuité vysvěcení na kněžství v Rakousku. Jděte, působte jako světsí kněží a dá-li Bůh pokojnější časy, a budete-li i potom cítit v sobě povolání, však nás najdete.“ A novicové a junioři odešli. Mezi nimi Svoboda. Vstoupil do semináře v Českých Budějovicích, ve své domácí diecési. Vysvěcen byl r. 1849. V diecési pro neomysty nebylo místa, i rozesláni jsou na výpomoc do arcidiecése Pražské, náš Svoboda dokonce do zastrčené jakés fary v Bavorích. „Takový český Husita prý sem přijde,“ říkali bodří Bavoráci. Není divu, vždyť ještě v letech devadesátých dva bavorští kněží žádali na Žofině, aby jim ukázán byl nějaký ten Husita. Ovšem Bavoráci P. Svobodovi brzy zvykli a neradi ztratili takového Husitu — když brzy volán byl do diecése nazpět a ustanoven kaplanem na Albrechtci u Sušice. „Nějaký němčourský Bavorák sem má přijít,“ naříkali zase hlavně čeští osadníci Albrechtští, a tak bylo dobrému Svobodovi všude činiti s předsudky proti sobě, jež ovšem rozprášil dokonale prvním svým objevením se u lidí dobré vůle.

Albrechtec u Sušice! Rozkošné to místo. Je to na velikém vrchu, mají tam k nebi blíž, slunce nejděle — plno bohatství! Vidí totiž daleko do českého kraje, tu je vesnic, tu je polí, to je panorama! A vylezou-li na příkop starého hradu, po němž vlastně zůstal jen ten příkop, jeví se jim rozhled do Němec. Chaloupky s německými hřebíky, t. j. velikými kameny na střeších, vykukují, když ne ze sněhu, z bujné zeleně stromů, širé palouky mají potravu dost a v šumavských bystřinách je tolik čisté vody. A z lesa zaznívá libý zvuk plechových zvonců na krku šumavských stád. — Věru, krásné by to bylo, kdyby tam člověk nemusil jíst. Farář tam bydlel v „starobylém“ zámku. Pod každým krokem vzdychá dřevěný ten dědoušek. Na štěstí je celý ze dřeva a sesype-li se jednou celá fara, snad nezabije docela obyvatelů svých. Tenkrát, když přišel na Albrechtec Svoboda, bylo stavení ještě lepší, ale chudoba i práce táž. Osada je velmi rozsáhlá — a cesty? Laskavý čtenář nedovede si představit cestu do Podmok nebo do Kadešic! Albrechetský starobylý kostel sv. Petra a Pavla dívá se vysokým bílým štítem svým na obě strany, do krajín obydlených Čechy i Němci, kteří odjakživa se v něm scházeli svorně a v bratrské lásce. Snad neporuší tuto svornost ani Schulverein ani Böhmerwaldbund, šumavský lid má příliš mnoho rozumu. Ale smíšená osada pro kněze znamená více práce i opatrnosti.

Tenkrát byl v Albrechtci farářem nezapomenutelný Hrádek, učitelem ještě dnes lidem obojí národnosti vroucně milovaný Raus a k nim přišel Svoboda. Pro Albrechtec nastaly zlaté doby. Faru Albrechetskou obývali veselí — svatí. Vždyť smutný svatý je „smutný“ svatý. Tam bylo upřímného přátelství, tam bylo lásky, radosti, veselí, často i povedených, ovšem vždy nevinných žertů. A lid šumavský se hrnul na Albrechtec. Osadník neosadník, na tom nezáleželo; z Rozsedel, z Dražovic, ze Žihobce a z dalších a dalších vesnic spěchávali lidé na Albrechtec k měsíční, přemnoží i k týdenní sv. zpovědi. A Hrádek i Svoboda byli neunavní. Co se nazlobil kostelník Němec! Chodíval se dívat ze sakristie přes presbytář, kolik jich ještě je u zpovědnic, házel rukama a sípal: „Immer nur beichten, immer nur beichten, ganz Böhmerland kommt nach Albrechtsried zu beichten“, ale jinak byl dobrák od kosti. Když všichni poenitenti byli hotovi, přiklekl sám a týdně přijímal sv. svátosti. Za kněze své byl by dal duši!

Což překážely takovým kněžím špatné cesty! Horlivost a láska překonává všecko. Svoboda chodíval často po přifařených vesnicích, míval tam cvičení, odpolední pobožnosti, navštěvoval nemocné, o nichž se dověděl, aneb jež byl již dříve zaopatřil.

A jak vynalézavá jest láska! V Melčíčkách, myslím, povídal, že to bylo. P. Svoboda uslyšel, že tam v jedné rodině vypukly neštovice. Neštovice! To hrozné slovo postačí, aby chalupa, v níž se to stalo, byla držena v pečlivém osamocení a obyvatelé její v patřičné vzdálenosti od ostatních. A tam rozstonala se vdova a všechny malé děti její, zůstala bez pomoci, opuštěna. „Ich muss verzweifeln, ich muss verzweifeln“ — ta hrozná slova slyšel P. Svoboda, spěchaje jí navštívit. Otevřel chvatně dvěře. „Mein Schutzengel!“ — uvítala ho ubohá. A byl jí andělem strážným. Byl to obraz bídy, jenž objevil se zraku jeho! Na posteli matka, neštovicemi obsypaná a na zemi na chudých ložích plačící děti, které pro neštovice ani vidět nemohly. Nezatopeno, hrozný vzduch, a děti volají „jíst, jíst“! P. Svoboda přinesl rychle dříví — otýpek tam na Šumavě i chudák míval po stěnách kolem chalupy bohatě nakupeno — zatopil, spěchal k sousedu, právě bylo k polednímu a u dveří na lavici kouřilo se z plného hrnce polévky, odstaveného právě s ohně. P. Svoboda zabalil si ruce do šosů svého kabátu, aby si jich nepopálil, „uvařte si jinou!“ zvolal a pospíchal ze dveří. Plni údivu běží domácí za velebným pánem a vidí, jak utíká do chalupy — v karanténě. To víte, hostina to pro nemocné nebyla, taková šumavská polévka, ale zahřáli a nasýtli se chudáci přece, a co bylo ještě lepší, lid, jenž viděl, že se velebný pán nebojí, nebál se také, ujal se nemocných, byli zachráněni.

Ovšem nebyla tato starost o nemocné v celé osadě vždy tak snadná. V přifařených obcích vypukla cholera. V těch dobách, kdy veřejné zdravotnictví nebylo ještě ani v plénkách, kdy lékařů v chudých krajích Šumavských bylo tak málo, opravdová metla. Tu bylo potřeba, aby kněz pomáhal radou i skutkem. Ale k tomu je třeba důvěry lidu, která bývá nejlepším lékem. Oba kněží Albrechetští pozorují však, že lid, jenž dříve je zahrnoval láskou, se jich vzdaluje. I k zpovědi přichází nápadně méně kajicníků a ti ještě všichni se tlačí ku zpovědnici P. Svobody. Farář je opuštěn, lid, i k němu k zpovědi posýlán, se odvrací s jakousi bázní... Co se to děje? Pan farář tu cholera posílá! Páni lékaři a kněží jsou vlastně tou nemocí vinni. Však to ten a ta a ta dobře pozorovali, jak z Albrechetského vrchu letěla světlá modrá koule, která dopadnuvši, se rozpraskla a rozšířila nákazu kdo ví kam! Nesmyslná pověra! A laskavý čtenář ani neuvěří, že jsou ještě dnes lidé, jimž bys marně vymlouval takový nesmysl! Pana faráře to bolelo, P. Svobodu snad ještě víc. Vystoupil jednou v neděli na kazatelnu a rozhovořil se o tom. „Jak jste nevděční,“ řekl, „když o faráři svém, jenž by za vás život dal, něco tak zlého si myslíte!“ — Se slzami v očích přistoupil k němu v sakristii p. farář — oni si navzájem musili chodit na kázání a potom při obědě se posuzovati — „děkuji vám,“ řekl pohnut, „ale chybil jste, pater Josef, moc jste chybil. Do dneška si to mysleli o mně, ale nyní

řeknou, že i vy se mnou držíte, že posíláte cholera také, a nikdo nám nepůjde k zpovědi.“ Praktický farář! Stalo se, jak předpověděl! Ba silák jeden, Vojta z Podmok, pohrozil dokonce, jak se rozstůně první člověk v Podmokách cholera, že tu faru zboří a faráře zabije. Moc práce byl by s tou farou už tenkrát neměl, ač se hrozba jeho nemusila brát vážně. Horší bylo, že nemocní se v úzkosti své i sv. svátosti báli přijímati. Jestli i bohové proti hlouposti marně bojují, jistě mohli zbožní kněží trapnou starost svou přenechat všemohoucímu našemu Bohu, k němuž vzali své útočiště a slíbili, že po devět dní se budou modlití brevír — modlili se ho vždycky spolu, jako k sobě chodili navzájem k sv. zpovědi — na ten úmysl, aby Bůh zachoval ten dobrý lid při dobrém rozumu. Byl pozdní večer, už oba strojili se k spánku, když zavzněl zvonek. Ze dvou vyhlídek patra ozvala se současně dvojí otázka: Kam pak? Do Podmok, ale rychle. A p. farář pospíchal k svému kaplanu. „Spěte jen, spěte, p. Josef, kam pak byste šel, máte tvář jako bačkoru (oteklou), však já tam dojdou.“ — „Já bych také došel, p. faráři, třeba zub bolí, vždyť beztoho nemohu spát.“ — „Už jdu,“ řekl farář už na schodech.

Až přede vsí zeptal se průvodce, kdo je nemocen. „Vojta, na večer na něj přišlo vrhnutí, snad už ho to strhalo.“ „Že jsem nepustil P. Svobodu,“ myslil si uleknut farář, ale šel. „Proč nepřišel pan Páter,“ ptal se Vojta. „Je nemocen, Vojto, má oteklou tvář a byl beztoho už tak v Ostružně.“ — „Ale přijímat nebudu, pane faráři!“ — „Nu, když nebudeš chtít, je dobře, jen když se vyzpovídáš pro všechnu jistotu. — Ale hleď, vyzpovídal jsi se, už je ti snáz, nevrhneš, což se toho Krista bojíš? Jak by tě posilnil!“ — „Nu tak tedy!“ A bylo po zaopatření, pan farář byl pln radosti, že to tak dopadlo, ale víc měl lásky než opatrnosti. „Vojto, dám ti něco, na cukr, pár kapek, počkej to ti bude dobře.“ Byl to nějaký prostředek proti choleře. Ale sotva ho Vojta přijal, vzpamatoval se. „To byla jistě ta cholera, to jsem si dal,“ křičel, a marné bylo farářovo domlouvání a ujišťování, farář poznal pozdě, že chybil. Zemře-li Vojta, pak na věky nikdo lidem nevymluví, že farář Hrádek posílá cholera. Byla tichá teplá noc, farář nevěděl, jak dlouho stál u Božích muk přede vsí. Modlit se v rozčilení svém ani nemohl. „Bože, ten brevír, nezapomeň!“ volal ve zbožné své prostotě. Už se zlatil rocký vršek novým sluncem a pan farář vracel se do chalupy k Vojtovi. Vstrčil hlavu pln strachu do dveří. Žena Vojtova stála u postele. „Jak je?“ „I dobře, pane faráři, ta jejich medicína mu pomohla. Spí jako dřevo, poslouchají, jak chrápe, a potí se, nepostačím ho utírat.“ — „Deo gratias,“ zavzdychl farář a teď teprv pospíchal vzhůru k Albrechtci. Vojta neměl tušení, jak důležitou osobou stal se pro Albrechetskou faru. Oba kněží sloužili ten den mši sv. za jeho uzdravení.

V době cholery stal se též tento podivuhodný případ. Když P. Svoboda přišel do jedné rodiny zaopatřovat nemocného otce a matku, položil Velebnou Svátost na stůl a tu přistoupilo děvče malé ku stolu a pokleknuvší na kolena před Velebnou Svátostí, modlilo se s vroucností: Ježíšku milý, hleď, maminka umírá, tatínek umírá a co budeme my ubozí sirotci dělat. Prosím tě, Ježíšku, vezmi mě k sobě a nechej mým bratříčkům a sestřičkám maminku neb tatínka. A prosba dítěte došla vyslyšení. Druhého dne nebylo již děvčátko mezi živými, ale za to oba, jak otec tak matka ozdravěli, a doprovázeli milené dítě ke hrobu.

V Rakousku zase nastal klid, Jesuité se vraceli do svých kollejí, jen v Čechách, kam přijde z ciziny každý nesmysl, když už doma dohrál a kde déle potrvá, měla nastati ještě bouře proti ctihodným Jesuitům. Vroucí přání Svobodovo, pracovati v Tovaryšstvu Ježíšovu, nikdy neuhaslé, naopak živé a vroucí zbožností jeho chráněné, mohlo se uskutečniti. Přišel jednou ku svému milovanému faráři. Ten ležel, trápen právě svou nemocí, bolestným kamenem. Pater Josef mlčel, jen tu a tam vydechl z hluboka. „Nu, co pak P. Josef, vy vzdycháte víc než já,“ usmál se farář, ač v bolestech. „Když nevím, mám-li vám to říci, zlatý pane faráři, tak těžko mně to jde přese rty.“ — „Že mně chcete odejít?“ — „Chci, chci nazpět do řehole.“ —

„A tak vy tak, což jsme si neslibili, jako manželé, že spolu zůstaneme až do smrti, a teď utíkáte?“ — „Slíbili, a kdybych zůstal světským knězem, věřte, že bych od vás neodešel. Ale takhle, když je to, pane faráři, kousek mého věčného spasení!“ — „I jděte, jen, jděte, P. Josef! Vždyť já, kdybych nebyl takový starý, nemocný... (pan farář užil výrazu, jenž mu rozhodně nepatřil), šel bych k nim také.“ Ale hned zvažněl zas. „Zaplať vám Bůh všechno, P. Josef a žehnej vás! Bude se nám po vás stýskat!“ A za krátko odcházel P. Josef z Albrechtce, provázen požehnáním svého otcovského faráře. Stýskalo se jim asi oběma. Ale Bůh všechno vyrovnává. Před čtvrt stoletím odešel Hrádek, dnes P. Svoboda. Sešly se zase ty duše šlechetné. Jistě už se jim stýskati nebude.

V Baumgartenbergu, kdež tehdy P. Svoboda žil, přišla na dům opravdová chudoba. Byly to chvíle tak trudné, že už i pekař, jenž několik dní sám živil celý dům, víc na dluh nedal. P. ministr oznámil bratřím se stíněným srdcem, že dnes nemají co jísti. V tom zavzněl zvonek u fortny. Cizí muž — jistě dobrý katolík — přišel a požádal, aby mu ukázali také klášter; v kostele prý už byl. Což viděl u Jesuitů? Vždyť známe tu prostou jednoduchost jejich zařízení: klekátko, stůl, postel, dvě židle, věšák a přihrádku na knihy. „A jak se vám jinak vede?“ „Příliš dobře ne,“ řekl průvodce, „dnes jsme ještě nejedli.“ Cizinec hleděl s podivením na kněze — shledal bezpříkladnou nouzi bratří. Kdo by to jen tušil? Zanechal v domě bohatý dar i svou adresu s prosbou, aby se v nouzi k němu zcela důvěrně utíkali.

P. Svoboda odešel z Čech, ale v srdci nesl národ sebou. Na štěstí naše vrátil se k nám brzy, r. 1869.; byl tedy ušetřen skandální aféry, která způsobena Jesuitům při jejich příchodu do Prahy. Co P. Svoboda, oblíbený po Čechách misionář, vykonal jako misionář, jako kazatel, jako zpovědník, čím přispěl k oživení katolického ducha v Praze jako dlouholetý ředitel Mariánské kongregace, vymyká se ovšem vši kritice a všemu posuzování. To ví jen Bůh. My se zde chceme zmíniti jen o jeho činnosti spisovatelské a tu zase obzvláště té práce, která týká se našeho dějepis. Ale tato práce jeho byla tak obsáhlá a tak požehnaná, že opravdu bude třeba zvláštního studia, aby byla posouzena jak náleží. Rozhodně bude nutno práce pana superiora roztroušené po časopisech našich sebrati v celek, články uveřejněné v časopisech německých přeložiti. Ve člancích svých dotekl se pan superior nejzajímavějších stránek českého dějepis, je tam naznačeno množství otázek, v těch člancích udával pan superior přímo themata pro mladší pracovníky, jimž budou články ty výtečnou orientací. Tři doby doporučoval nám katolíkům k bedlivému studiu: Dobu Husitskou, Bělohorskou a Josefinskou. Laik vidí, proč důkladná jasnost dějin v dobách těch je pro nás tak důležitá.

P. Svoboda znal důkladně dobu husitskou. Prostudoval ji z potřeby, zabývá se důležitou otázkou sv. Jana Nepomuckého. Nebudeme ovšem probírat v ohledu tom jeho spis, tím méně, že P. Svoboda sám s ním na veřejnost nevystoupil a tisknouti ho dal v latině jako manuskript. Tím se však zemřelý netajil, že až do smrti trvá v otázce té na stanovisku dualistickém. Ničím nepokládá mínění za otřesené, že byli dva Janové. Snad byl posledním mínění toho obrancem. Na mínění, které o věci má, nezáleželo, ale jeho upřímná a vroucí úcta k našemu velikému světci byla povznášející. Věru stanovisko jediné správné. Tam na Hradčanech jsou ostatky našeho mučedníka. Přesvědčili se o tom 326 let po jeho smrti. Substrát svatořečení je zde, dokonalý život úřední věrnosti a smrt pro zpovědní tajemství. O ostatním ať se dohodnou historikové. Ale otázka Svatojanská není „zajímavým sporem dějin českých a katolické církve“. Katolická církev se o dějiny s nikým nepře, ani jim neučí. I jestli to bylo jinak, než myslel P. Svoboda, úcta k sv. Janu naplňovala jeho srdce a často klekával u hrobu našeho světce a čerpal tam sílu pro kněžský svůj život. „Však on se o to Bůh nějak postará,“ končil o věci té svůj rozhovor.

Vší silou vrhl se P. Svoboda na studium katolické reformace. „*Reformace*“ psával P. Svoboda docela správně. „*Protireformace*“ je nesmysl, jehož může dopustiti se člověk, jemuž schází základní pojmy dějepisu. A katolickou reformaci počínal P. Svoboda od znovuobsazení Pražského arcibiskupství a ne od roku 1620. Přečtete si Svobodovo hlavní dílo „*Katolická reformace a Mariánská družina v království Českém*“ a „*Reformaci katolickou*“ p. ředitele Bílka a poznáte hned ten veliký rozdíl. Bílek opominul úplně té tiché, usilovné práce českých katolíků až do r. 1620. A přece tato práce byla pozdější práce základem. To byla vnitřní koncentrace, vnitřní mohutnění katolicismu, který se touto poctivou a usilovnou prací stává v Čechách oprávněným. Bílek vpadne počátkem díla svého jaksi in medias res a kdo nezná odjinud dějiny katolické reformace, musil by býti roztrpčen vystupováním katolíků po r. 1620.; tu se zdá, jako by katolíci vedrávali se do cizího majetku. Není to pravda: svoje hájili, ve svém pracovali, ve své práci pokračovali a nikdy by nebylo došlo k Bílé Hoře a bídám jejím, kdyby upřímní a vlastenečtí katolíci čeští nebyli bývali vyrušováni v tiché, upřímné své práci, jíž ve prospěch nejen církve, ale i národa zasvětili síly své. Ovšem dobře věděla protestantská a na mnoze cizácká šlechta, kam povede tichá práce katolíků. Odtud revoluce! Ovšem nesnadno se dorozuměti, když i dějepisci z povolání, jimž P. Svoboda laskavě dokázal, že buď nerozumějí latinským citátům, nebo je falšují, místo aby poctivě přiznali chyby své, odpovědí novým pamfletem. To je literární škandál, jenž by u žádného národa jiného nebyl možným.

Právě tato tichá reformace před osudnou Bílou Horou je zajímavější. Předně bojuje se tu jen zbraněmi ducha, jen charakterem a a potom je práce ta jednotnější. Po Bílé Hoře bylo práce mnoho, pracovníků málo. Člověk při studium této činnosti katolíků je jaksi roztrhán, brzy na Prachaticku, zase v Praze, zase na Hradecku, to unavuje. Když jsem si do toho u P. superiora stěžoval a se mu přiznal, že prvý díl jeho reformace se mně více líbil, než druhý, řekl usmívaje se: „A obojí je stejně důležitý, ale na propracování díla druhého je třeba pracovníků víc a až budou prozkoumány jednotlivosti, přijde někdo, kdo všechno srovná ve velikolepou mosaiku. To pozná svět zapomenutých velikých katolických charakterů dnes pošpiněných prachem, rumem a blátem.“

A proto P. Svoboda hledal pracovníky, pro práce jejich budil zájem u učenců pražských i u laiků. Potkali jste ho často spěchat po Praze. Kam šel? „Jdu k jeho Eminenci ohlásit přednášku,“ a to už byla zajištěna taková přednáška. Co stála P. Svobodu kroků! — Pod jeho ochranou bylo blaze pracovat, ale kdož to domyslí, co musil on míti za nás horlivosti, práce, co — — trpělivosti. Jen příkládek. Člověk vzal po letech dějepis do ruky a četl tam najednou „*Camerarius*“. Kdo to je? „Důležitá osobnost,“ řekl p. superior, „počkejte, hned vám povím, kde se o něm dovíte.“ A přinesl škatuli, v ní abecedně spořádané cedulky, už tu bylo jméno *Camerarius* a pod ním, kde se s ním v četbě všude setkal. Člověk věděl o pramenech, ale i ty prameny objednal P. Svoboda. „A tu knihu nemusíte číst, to mám vypsáno všechno, co tam o něm je, mnoho toho není, zdržel byste se tím“ — a už tu byl sešit a bohaté poznámky, práce mnoha a mnoha let byla k dispozici všem pracovníkům. A v tom byl P. Svoboda neunavný. Věru ochota, nezištnost, která hledá sobě rovné. V dopisech — budou mi vždy drahou památkou — se podepsal jednou „Váš skrovný sluha.“ Tot' se ví, že jsem se zarděl. Prosil jsem ho v odpovědi, aby *mne* pokládal za sluha svého, za svého literárního dělníka, napsal jsem mu, jak mne zahanbil ten podpis. „Věřte mně,“ řekl mně potom, „to není ze skromnosti, já to myslím doslovně. Já bych chtěl býti sluhou každému, kdo v naší věci pracuje, rád, rád posloužím, když k ničemu jinému, ať si třeba na mých zádech vyleze pro knihu do stojánku!“ A zase se tak mile usmál! — A ta jeho radost upřímná, dětinná, když viděl úspěch, třeba sebe nepatrnější. Což teprv když bylo po přednáškách našich osvědčených pracovníků! „Pokud jsem mluvil s pány o přednášce dp. Hamršmída, chválili ji, že to pilná, důkladná práce, jež

zasluhuje býti vytištěna.“ — „P. prof. Vávra nám přednášel o tiché, katolické reformaci. Z p. Schmiedla má převelikou radost.“ — „V historickém kroužku měl minule p. Kollmann pěknou přednášku, která se panu kardinálovi velice líbila a vůbec všem přítomným.“ — Jmenování pánové mně odpustí takovou indiskretnost, vždyť se jedná o projevy dětinné vroucí radosti muže nám všem tak drahého!

V tomto ohledu jest ovšem zemřelý pan superior nenahraditelný.

Když stal se superiorem, ustal poněkud ve spisovatelství. Jiné starosti, jiná práce, do níž se jaksi teprve musel vpravovat, vyjednávání při opravě kostela sv. Ignáce, to všecko bralo síly jeho ve službu svou. Poslední dobou scházel, tratil se, ale jistě nám to nebylo ani nápadným při jeho věku a životě. V dubnu jsem ho viděl naposled. „To mám kašel,“ naříkal, „celou noc kašlu. A starosti mně také spáti nedají.“ Opravdu mnohé věci mu ztrpčily konec života.

A ještě o jedné věci řekl trpce: „To mne bolí, to mne bolí.“ Bylo to veliké, veliké nedorozumění, ale dosti, aby se slova tato nezdála býti rekriminací proti osobě, již si zemřelý tak vážil. Proti katechetskému spolku nebožtík P. Svoboda nebyl.

Silný diffusní katarrh plic zahlenoval mu celé plíce. Prací i stářím zmořené tělo nemělo už tolik síly zbaviti se hleny a tak zahuben život nám tak drahý.

Kdo P. Svobodu znal, ten jistě cítí bolestně, že pro katolický život náš, zejména vědecké snažení jeho, jest ztráta muže tak obětavého, tak vzdělaného neštěstím. Pro Historický kroužek zdá se býti smrt jeho přímo katastrofou.

Udrží se Historický kroužek? — — — A přece otázku tu pokládám přímo za hřích. Dnes, kdy začíná lžihusitské hnutí, dnes, kdy odpadlíci katolické církve chtějí náboženský život náš navazovati na české bratrství, v době tak vážné by měl zajíti podnik tak důležitý? Dnes, kdy těžké počátky máte za sebou, kdy můžete jen pokračovati po cestě dobrým nebožtíkem tak pěkně naznačené? Nikoliv! Jména tak zvučných pracovníků jako prof. Vávra, Dr. Kovář, Dr. Fr. Kryštůfek, Frà Hamršmíd, Dr. Podlaha jsou nám pevnou zárukou trvání Historického kroužku.

Náš P. Svoboda spí tam na tichém Vyšehradě a hrob skromného řeholníka nebude zdobiti žádný pomník! — Historický kroužek buď zakladateli svému trvalým a krásným pomníkem!

P. Petr Špička.

Jan Pavlík

VZPOMÍNKY

na zemřelé jezuity,
narozené v Čechách, na Moravě
a v moravském Slezsku
od roku 1814

© Česká provincie SJ, Praha 2011

© Centrum Aletti, Olomouc 2011

© Refugium Velehrad-Roma s.r.o., Olomouc 2011

ISBN 978-80-7412-067-1

P. Tomáš Matzura

(19.12.1821, 30.8.1840, 24.1.1896)

Narodil se ve Vodňanech v jižních Čechách 19.12.1821. Gymnázium vystudoval u piaristů v Praze. Touhu po řeholním životě naplnil vstupem k jezuitům. Noviciát začal 30.8.1840 ve Štýrském Hradci v Rakousku. Zde se také zasvětil Pánu řeholními sliby. Studium filosofie dokončil po vypuzení jezuitů z Rakouska v Polsku, teologii vystudoval ve Francii a třetí probaci prožil v Belgii. Na kněze byl vysvěcen ve Francii roku 1851. Když sám skončil všechno své vlastní učení, začal vyučovat v Bohosudově, pak v Kalksburku. Všude hlavně klasické jazyky. Pro klasickou filologii měl zvláštní nadání i zájem. Složil a v rukopise zanechal řeckou gramatiku. Jenže této své milé a vynikající činnosti se musel zříci pro krční chorobu. Zbytek svého života prožil jako ministr, ekonom v různých domech. Nakonec byl spirituálem ve dvou domech: v Praze u Svatého Ignáce a na Velehradě, kde 24.1.1896 odevzdal svou duši Pánu, aby začal žít věčnost. Ze svědectví těch, kteří ho znali, plyne, že byl mužem, který přísně zachovával řeholní kázeň a miloval chudobu. Byl také obou těchto hodnot v řeholním životě bedlivým strážcem. Jeho soud byl někdy až moc přísný. Mši svatou a breviář se až do posledních dnů modlil i v těžké nemoci.

P. Arnošt Herden

Narozen 29.10.1849 ve Frývaldově (Morava). Do Tovaryšstva Ježíšova vstoupil v Haliči 21.8.1868 a posledními sliby se zasvětil Boží službě jako kněz-jezuita 2.2.1886. Zemřel 11.3.1896 v Bargoani (Rumunsko).

Fr. Adolf Gerbich

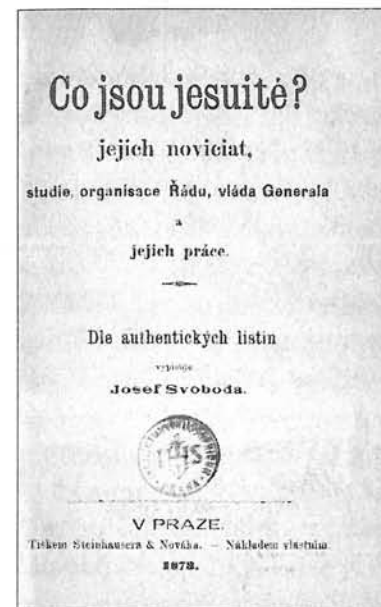
Byl rodem ze Svitav (Morava), kde spatřil světlo světa dne 30.5. 1830. Svůj řeholní život jezuitu-bratra začal v Rakousko-uherské

provincii 7.9.1865. Základní řeholní přípravu zakončil posledními sliby 2.2.1876. Na věčnost byl povolán 18.4.1896 ve Svatém Ondřeji v Rakousku.

P. Josef Svoboda

(11.7.1826, poprvé 4.9.1847 – podruhé 13.11.1852, 19.5.1896)

Josef Svoboda se narodil 11.7.1826 ve Zbudově u Hluboké v Čechách. Gymnázium vystudoval v Českých Budějovicích a po úspěšné maturitě vstoupil do českobudějovického kněžského semináře. Byl v něm však jen jeden rok a přešel do semináře v Praze. Toužil po řeholním životě, proto ani zde nezakotvil natrvalo. Vstoupil dne 4.9.1847 do Tovaryšstva Ježíšova a začal noviciát v Rakousku, ve Štýrském Hradci. V roce 1848 vypukla v Rakousku revoluce a jezuité byli vyhnáni ze svých klášterů. Novicové museli odejít domů. Vyhnany novic Svoboda se vrátil do kněžského semináře v Českých

Budějovicích, dokončil studium teologie přerušené odchodem do noviciátu a byl 5.7.1849 vysvěcen na kněze. Protože v té době měla českobudějovická diecéze dostatek kněží, kaplanoval nejdříve v řezenské diecézi v Německu. Druhé jeho kaplanské místo bylo už v rodné diecézi, a to v Albrechticích u Sušice. Mezitím se jezuité do Rakouska vrátili a tak otec Svoboda s dovolením svého biskupa nastoupil podruhé do noviciátu Tovaryšstva Ježíšova, dne 13.11.1852 v Baumgartenberku. Filosofické studium si potom doplnil v Linci, teologické v Innsbrucku.

Po vykonané třetí probaci byl jako vyzkoušený jezuita nejprve poslán do Bohosudova, kde několik let působil jako profesor češtiny na řádovém německém gymnáziu. Byl také generálním prefektem a českým kazatelem v kostele Bolestné Panny Marie. 15.8.1868 měl v Bohosudově svou slavnou profesi. V roce 1869 byl poslán do nedlouho předtím zřízené rezidence u Svatého Ignáce v Praze. V Praze

zůstal do roku 1885. Pak se do Bohosudova vrátil a učil tam čtyři roky češtinu, přičemž jeden rok byl také generálním prefektem. V roce 1889 se vrátil do Prahy a v roce 1891 byl na jeden rok poslán jako spirituál do nově zřízené koleje velehradské. V roce 1892 se opět vrátil do Prahy a byl tam až do své smrti. Tři roky před svou smrtí byl superiorem pražské rezidence. Zemřel 19.5.1896 a je pochován v hrobě jezuitů na Vyšehradě.

Hodnocení starých otců pro tohoto spolubratra: „P. Svoboda byl mužem neomezené důvěry v prozřetelnost Boží. Měl téměř stále na rtech: *Deus providebit – Bůh se postará*. Vroucně uctíval svaté patrony českých zemí.“ Staral se i o to, aby české církevní dějiny byly zpracovány pravdivě. Sám k tomu přispěl – studoval v archívech, aby mohl všechno řádně podat a tak mohl čelit nepřátelům. Hlavně jeho přičiněním byl založen katolický Historický kroužek a potom i časopis *Sborník historického kroužku*. Veliká je řada jeho

článků historických, ale i asketických, které uveřejňoval v různých časopisech. Hlavně v *Časopise katolického duchovenstva*, *Pastýři duchovním*, *Škole Božského Srdce Páně*, *Sborníku historického kroužku*, *Vlasti*, v *Zeitschrift für katholische Theologie*.

Knižně vydal tyto spisy: *Co jsou jezuité?: jejich noviciát, studie, organisace Řádu, vláda Generála a jejich práce*, vlastním nákladem, Praha 1873, 194 s., tento spis vyšel také jako součást knihy *Bajky o jezuitech*, V. Kotrba, Praha 1902, nachází se na stranách 1051–1159; *Tovaryšstva Ježíšova posvátné missie za mořem*.

Missie v Paraguayi (Díl 1), A. G. Steinhäuser, Praha 1847, 64 s., *Missie v Japonii* (Díl 2), tamtéž 1876, 73 s.; *Katolická reformace a mariánská družina v království Českém: doba první od roku 1552–1620*, Papežská knihtiskárna benediktinů rajhradských, Brno 1888, 210 s.; *Z kraje hradeckého: k dějinám katolické reformace*, Katolický spolek tiskový, Praha 1892, 262 s.; *Z kraje pracheňského: příspěvek ke studiím dějepisným*, vlastním nákladem, Praha 1891, 63 s. *Rozbor knihy: reformace katolická v království Českém po bitvě bělohorské, sepsáním Tomáše V. Bílka*, V. Kotrba, Praha 1893, 24 s.; *Studium našeho dějepisu*, J. Zeman, Praha 1890, 56 s.; *Apoštolát modlitby spojený s úctou Božského Srdce Páně čili čtení a rozjímání o apoštolátu a Srdci Páně*, B. Stýblo, Praha (cca) 1878, 424 s.

36 Za svého působení v Praze se věnoval právě Mariánským družinám mužů a učitelk. Pečoval o kostel sv. Ignáce, začal s jeho opravami. Všude byl hledaným rádcem, zvláště kněží – o tom svědčí, jak

byl nazýván: „knězem dobré rady“. Že se mohl věnovat tak rozsáhlé činnosti bylo i tím, že každé volnější chvíle užíval k modlitbě a ke studiu.

S. Antonín Laugner

Narodil se v Pečkách (Čechy) 2.6.1869. Za svým povoláním jezuity putoval až do dalekého Mexika, kde nastoupil do noviciátu 20.8.1889. Byl seznámen s osudem popraveného mexického císaře Maxmiliána Habsburka (19. června 1867). Jako bohoslovec zemřel 22.10.1896 v Pueblu (Mexiko).

P. Ferdinand Stilov

Narodil se 14.2.1844 v Chrastavě (Čechy). V Rakousko-uherské provincii byl přijat k řeholnímu životu v Tovaryšstvu Ježíšovu a začal ho 10.9.1864. Po vykonaném studiu a přijetí kněžského svěcení, podle výběru představených, skládal slavnou profesi čtyř slibů 15.8.1882. Zemřel 5.4.1887 v Linci v Rakousku.

Fr. Valentin Ettl

Rodák ze Svitav (Morava) se narodil 4.2.1836. Rakousko-uherská provincie jej přijala do Tovaryšstva Ježíšova, a to do noviciátu, kam nastoupil 26.9.1862. Poslední sliby řeholního bratra-jezuity složil 2.2.1873. Zemřel 16.11.1897 ve Svatém Ondřeji v Rakousku.

Fr. Josef Langer

Narodil se 23.1.1816 ve Frývaldově (Morava). Vstoupil do řádu 12.9.1842 v Rakousko-uherské provincii. V ní žil a pracoval a také v ní se plně zasvětil řeholnímu životu jezuity 15.8.1853. Zemřel v Bohosudově 16.12.1897.

S. Viktor Pacner

Světlo světa spatřil dne 23.12.1876 v Jihlavě (Morava). Vstoupil 37